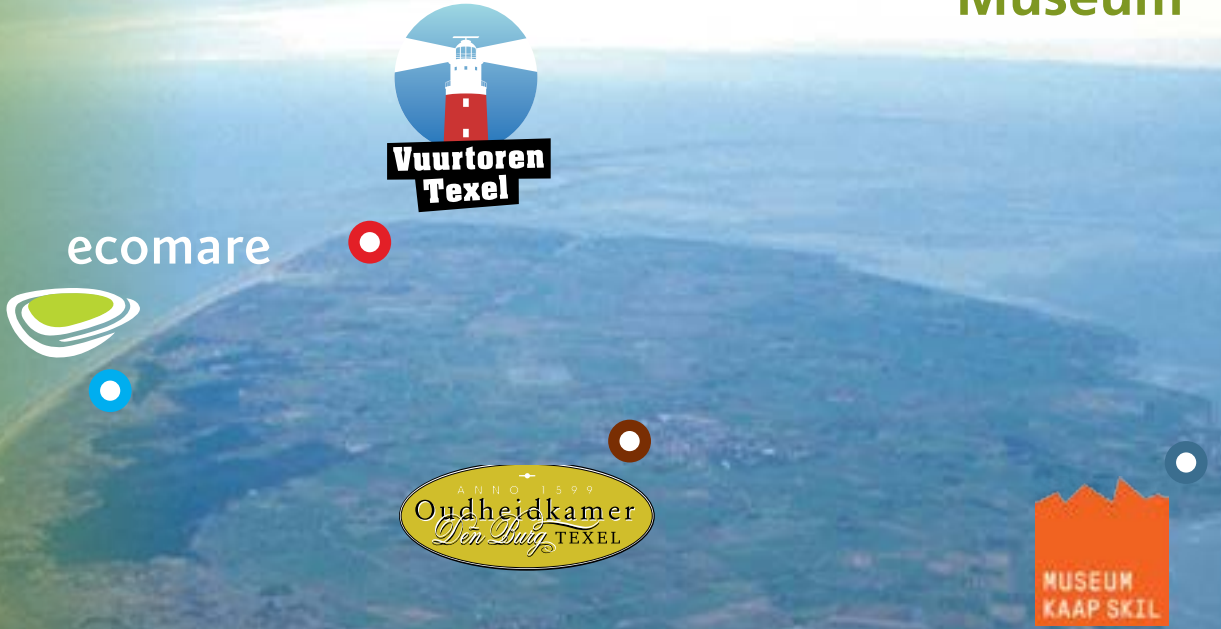

Stichting Texels Museum

Jaarverslag en jaarrekening 2015

Stichting Texels Museum

Inhoud

Voorwoord

1. Wie zijn wij?

Stichting Texels Museum
Onze boodschap

2. Wat doen de musea en opvang van STM?

3. Wat zijn onze resultaten van 2015?

Opbrengsten

Entreegelden
Horeca en winkels
Donateurs en giften
Subsidies
Baten uit activiteiten

Lasten

Personeelskosten
Huisvestingskosten
Financiële ratio's

4. Museale activiteiten per museum toegelicht

4.1 Ecomare

Collectie
Levende collectie - de opvang en vaste dierengroep
Collectiebeheer
Expositie & presentatie: natuurmuseum Ecomare
Educatie
Scholen
Toeristenprogramma's
Projecten

4.2 Kaap Skil

Collectie en onderzoek
Expositie & presentatie
Educatie
Activiteiten
Publicaties

pagina

7

8

8

8

9

12

12

12

13

13

14

15

15

15

16

16

17

19

19

19

21

22

23

24

25

26

27

27

27

29

29

31

4.3 Oudheidkamer

Expositie
Activiteiten
Vrijwilligers

4.4 Vuurtoren

Activiteiten
Andere resultaten

5. Voor wie - doelgroepen en stakeholders

Hoe bereiken we onze bezoekers?
Klachtenregeling

6. Door wie - ons personeel

7. Hoe we werken - bedrijfsvoering

8. Risicoparagraaf

Risicoprofiel Stichting Texels Museum
Risicomanagementsysteem

9. Verslag van de Raad van Toezicht

10 Jaarrekening 2015

10.1 Balans (na resultaatbestemming) 54
10.2 Staat van baten en lasten 2015 55
10.3 Kasstroomoverzicht 2015 56
10.4 Algemene toelichting (waaronder toelichting opbouw reserveringen e.d.) 57
10.5 Waarderingsgrondslagen van activa en passiva 58
10.6 Grondslagen voor bepaling van het resultaat 61
10.7 Toelichting op de balans 63
10.8 Toelichting op de baten en lasten 2015 70
10.9 Bezoldiging directie 2015 72
10.10 Toelichting lastenverdeling naar bestemming 73

11. Overige gegevens: controleverklaring van de onafhankelijke accountant

12. Begroting 2016

pagina

33

33

33

33

35

35

35

38

40

42

44

46

48

48

49

50

54

54

55

56

57

58

61

63

70

72

73

72

76

Voorwoord

De musea van Stichting Texels Museum (STM) trekken samen ruim 445.000 bezoekers op jaarbasis. Als je dit afzet tegen de 900.000 toeristen die Texel bezoeken per jaar, is het bereik van STM enorm. Ecomare heeft een grote naamsbekendheid opgebouwd in Nederland. Als er iets gebeurt op het eiland (zoals de stranding van walvissen) dan weet de nationale pers ons uitstekend te vinden. De Vuurtoren is een icoon en publiekstrekker. Bij alles wat je ziet over Texel in de media, is bijna altijd de vuurtoren in beeld. Ook Kaap Skil heeft getoond veel potentie te hebben, hetgeen blijkt uit diverse prijzen die dit museum de afgelopen jaren in de wacht sleepte en de unieke positie die het inneemt op het gebied van onderwaterarcheologie.

De basis van STM is stevig. Maar de tijden zijn veranderd. In 2015 heeft STM alles in het werk gesteld om de organisatie toekomstgericht te maken. En dat was nodig. De organisatie was toe aan een frisse koers en meer slagvaardigheid. Hoe de organisatie opnieuw is vormgegeven en hoe STM de toekomst tegemoet gaat, is omschreven in de Meerjarenstrategie 2016-2020. Hiervoor zijn in 2015 de uitgangspunten bepaald en verkend.

In 2015 lag de focus dus grotendeels op de interne organisatie. Samen met afdelingshoofden, locatiemanagers, ondernemingsraad, medewerkers en Raad van Toezicht is keihard toegewerkt naar een nieuwe organisatie. En niet zonder resultaat. De jaarcijfers laten zien dat ingezette bezuinigingen en een groeiend aantal bezoekers hebben geleid tot een meer gezonde financiële situatie. We zullen er de komende jaren alles aan doen om de bedrijfsresultaten nog verder te verbeteren. Doordat intern de zaken weer beter op de rit komen, merken we dat externe partijen ons beter weten te vinden. Daarnaast hebben we nu in 2016 al gemerkt dat de organisatie steviger in de schoenen staat. De stranding van zes potvissen in januari 2016 en de wijze waarop de organisatie dit en de vele media-aandacht kon opvangen, getuigen hiervan. Maar ook de bedrijfsbrede samenwerking begint zijn vruchten af te werpen, zoals we begin april 2016 merkten tijdens de presentatie in Kaap Skil van unieke vondsten. Met een prachtig vormgegeven expositie die met vereende krachten tot stand is gekomen en een daverend mediaspektakel tot gevolg.

In april 2015 nam ik het stokje over van de toenmalige directie. Met zeer veel plezier heb ik alle facetten van STM leren kennen en doorgronden. Ik trof een organisatie aan met gepassioneerde medewerkers die bereid zijn de organisatie te veranderen. Ik ben ervan overtuigd dat we al veel in werking hebben gezet om de toekomst met veel vertrouwen tegemoet te gaan. We zijn er klaar voor!

Pauline Folkerts-Nieuwenhuizen
Directeur Stichting Texels Museum
april 2016

1. Wie zijn wij?

Stichting Texels Museum

Dit jaarverslag bevat het financiële verslag en een beschrijving van de activiteiten van Stichting Texels Museum (STM) van 2015. De stichting is notarieel opgericht op 1 januari 1957 en is gevestigd te Texel, Ruijslaan 92, 1796 AZ te De Koog. De Stichting bestaat uit Ecomare, Vuurtoren Texel, Museum Kaap Skil en De Oudheidkamer. Bij elkaar bezoeken zo'n 445.000 mensen op jaarbasis een van de musea van STM. Bij STM werken ongeveer 105 medewerkers (57,5 FTE) inclusief de oproepkrachten. Daarnaast zijn er zo'n 60 vrijwilligers actief.

Onze boodschap

In 2015 werkte STM nog met onderstaande missie.

Stichting Texels Museum stelt zich ten doel een bijdrage te leveren aan de instandhouding en waar mogelijk het herstel van natuur- en cultuurwaarden in het Waddengebied en de Noordzee. Speciale aandacht gaat daarbij uit naar de natuur en cultuur op Texel.

Eind 2015 is de missie aangepast/aangescherpt:

De musea en zeehonden- en vogelopvang van STM laten zo veel mogelijk mensen de schoonheid, (inter)nationale uniciteit én kwetsbaarheid ervaren van de natuur op Texel en omringende Wadden- en Noordzee en van de Texelse cultuurhistorie.

Wij streven ernaar belevingen te bieden die de mensen zodanig 'raken' dat zij zich bewust worden van de rol van de mens bij het behouden en koesteren van ons natuurlijk en historisch erfgoed.

STM toont hoe mooi het leven rond en op Texel was en is: we laten mensen zowel de schoonheid als kwetsbaarheid ervan ervaren. STM realiseert dit door de eigen musea en in de toekomst mogelijk andere musea te faciliteren wat betreft kennis op het gebied van exposities, marketing, educatie, excursies, bedrijfstechnische zaken, duurzaamheid en samenwerking.

Bezoek, beleef, deel en koester de unieke natuur en cultuurhistorie van Texel en omringende zeeën!

Dit is in 2015 en 2016 uitgewerkt in een meerjarenstrategie 2016-2020.

2. Wat doen de musea en opvang van STM?

Ecomare nabij De Koog bestaat uit een natuurmuseum, een zeehonden- en vogelopvang, bruinvissenbassin en een zeeaquarium. Ecomare is een vooraanstaande speler op het gebied van zeehonden- en vogelopvang en het grootste bezoekerscentrum van de wadden. De doelstellingen van Ecomare in het kort:

- **Opvang** van op Texel gevonden hulpbehoevende zeehonden en zeevogels. Doel is om de dieren na de verzorging weer vrij te laten. Ecomare biedt ook eerste hulp aan andere in het wild levende dieren op Texel. Deze dieren worden tijdelijk opgevangen, verzorgd en mogelijk doorgeplaatst naar een ander opvangcentrum. De opvang wordt betaald met behulp van donaties.
- **Expositie** en informatie over omringende natuur en bescherming ervan. Om de natuur te kunnen beschermen, houdt Ecomare in de gaten wat er gebeurt met de wilde flora en fauna in het waddengebied en de Noordzee. In het museum worden bezoekers meegenomen in de wonderre wereld van de natuur om ons heen. Via onder andere website, pers, social media en nieuwsberichten wordt informatie gedeeld met bezoekers, excursiedeelname, wetenschappers en geïnteresseerden.
- **Collectie.** Ecomare heeft een fraaie collectie waarvan een deel te bewonderen is in de expositie. Met name de Walviszaal – met skeletten en informatie over walvisachtigen – is uniek. De collectie omvat objecten uit het werkgebied van Ecomare waaronder opgezette vogels en zoogdieren, skeletten, stenen en archeologische en historische voorwerpen en tekeningen.

Museum Kaap Skil is gevestigd vlakbij de haven van Oudeschild.

Het fraai vormgegeven entreegebouw - winnaar van internationale museumprizen - toont mondiaal interessante vondsten uit VOC-wrakken die rondom Texel op de zeebodem liggen. Daarnaast heeft het museum een grote maquette van de Reede van Texel, een openluchtmuseum, een molen en exposities over onderwaterarcheologie, VOC, strandvondsten en visserij.

Doelstellingen:

- **Expositie en informatie.** Bezoekers ontdekken dat Oudeschild in de VOC-tijd de belangrijkste ankerplaats ter wereld was. Ook informeert het museum over de scheepvaart, visserij, het leven in het vissersdorp Oudeschild in vroeger tijden en het werk van jutters, wrakduikers en ambachtslieden. Dit wordt gedaan door middel van exposities, het vertonen van ambachten en het vertellen van verhalen in het museum. De website, social media en persberichten ondersteunen de boodschap.
- **Collectie.** Kaap Skil verzamelt, documenteert en beheert objecten die binnen haar werkterrein vallen.
- **Banden met het dorp.** De (oud-)bewoners van Oudeschild zijn onderdeel van het verhaal. Kaap Skil onderhoudt daarom een nauwe band met de dorpingen en betreft ze als vrijwilliger of bezoeker.
- **Onderhoud en behoud van de Rijksmonumenten** op het museumterrein

2. Wat doen de musea en opvang van STM?

De Oudheidkamer is een klein museum in het centrum van Den Burg. Het is één van de oudste huizen van Texel, authentiek ingericht met mooie spulletjes van Texelaars en met een bijzondere kruidentuin. Doordat de Oudheidkamer – net als de huisjes in het openluchtmuseum van Kaap Skil – verhaalt over het leven op Texel in vroeger tijden, is de Oudheidkamer te zien als vast onderdeel van Kaap Skil.

Doelstellingen:

- **Expositie en Informatie.** In de Oudheidkamer wordt informatie verstrekt over hoe men rond 1900 op Texel leefde. Rondleidingen en workshops ondersteunen deze doelstelling.
- **Collectie.** De Oudheidkamer verzamelt, beheert en exposeert typisch Texelse gebruiksvoorwerpen en kleding vanaf 1750.
- **Onderhoud en behoud.** van het oudste huis van Texel.

Op **de Vuurtoren** in De Cocksdorp kan men genieten van een geweldig uitzicht over Texel, de Noordzee en Unesco Werelderfgoed Waddenzee. Deze vuurtoren is 'dikker' dan de meeste vuurtorens. Dat komt omdat de toren in de Tweede Wereldoorlog zwaar werd beschadigd. Daarna is een muur om de oude muur gebouwd. De oude muur is te bezichtigen, compleet met kogelgaten. Toen heel Nederland bevrijd was, woedde hier de zogenaamde Russenoorlog, een ware veldslag.

Doelstellingen:

- **Uitzicht over het erfgoed en Texel.** STM zorgt dat dit monument te bezichtigen en te beklimmen is.
- **Expositie en informatie** over het gebouw en de bijzondere maritieme en culturele geschiedenis ervan.

De stichting huurt de vuurtoren van Rijkswaterstaat via de gemeente Texel. De andere drie musea zijn in eigendom van de Stichting.

3. Wat zijn de resultaten van 2015?

Hieronder een samenvatting van de belangrijkste resultaten voor de gehele stichting. De cijfermatige onderbouwing is terug te lezen in de jaarrekening. Na de belangrijkste resultaten, zal per museum worden beschreven wat de resultaten zijn voor 2015 en de verwachting voor 2016.

Doordat voor heel STM de lasten werden teruggedrongen en de bezoekers toenamen, is 2015 veel gunstiger afgesloten dan voorgaande jaren. Dit is een structurele koerswijziging (zie de meerjarenbegroting 2016-2020).

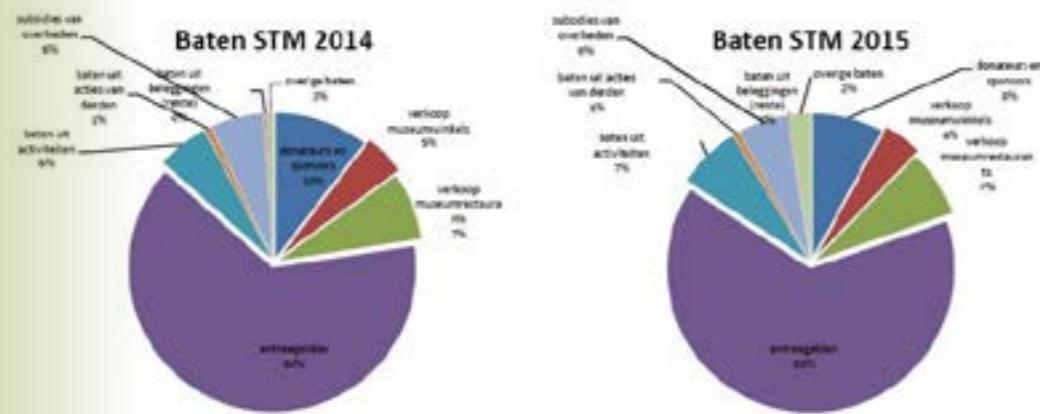
Opbrengsten

De trend bij musea is dat er meer inkomsten uit entreegelden, maar minder inkomsten uit horeca en winkelactiviteiten worden ontvangen (bron, museumvereniging). STM wijkt hier positief van af doordat de entreegelden substantieel meer inkomsten genereren en er meer bezoekers zijn geweest.

Entreegelden 65% in 2015 (landelijk 45% in 2014)

Horeca en winkel 11% in 2015 (landelijk 13% in 2014)

Overige baten 24% in 2015 (landelijk 42% in 2014)

Entreegelden

Doelen en resultaten 2015

De bezoekers bij STM genereren via entreegelden 65% van de jaarlijkse baten en zijn daarmee de belangrijkste inkomstenbron voor onze musea. We zien dat dit percentage is toegenomen t.o.v. 2014. Kwantitatief zijn de bezoekersaantallen gestegen met 7.578 bezoekers. Alleen Kaap Skil liep terug, maar bleef nog wel boven het niveau van 2013. STM rekende volgens dagprognoses op totaal 431.000 bezoekers. We haalden er 444.769. Een meevaller dus.

Aantal bezoekers	2013	2014	2015
Ecomare	263.453	263.469	270.637
Kaap Skil	56.777	60.809	58.511
Oudheidkamer	4.679	5.771	6.498
Vuurtoeren	103.985	107.142	109.123
Totaal	428.894	437.191	444.769

Vooruitblik 2016

In 2016 hopen we dat het bezoekersaantal nog verder zal stijgen. De slagvaardige Communicatieafdeling richt zich ferm op een verbetering van de inzet van internet en social

3. Wat zijn de resultaten van 2015?

media. De verwachting is dat het aantal bezoekers van Ecomare minimaal gelijk blijft maar waarschijnlijk licht zal groeien. Het bezoekersaantal van de Vuurtoren lijkt een soort break even point bereikt te hebben. Wegens veiligheidsmaatregelen mogen er niet meer dan 50 bezoekers tegelijk op de toren. De verwachting is dus dat de bezoekersaantallen gelijk blijven. Kaap Skil heeft zich het afgelopen jaar veel moeite getroost om unieke vondsten van duikers te borgen in afspraken met overheden. In 2016 zullen de vondsten worden getoond hetgeen moet leiden tot een toename in de bezoekersaantallen.

Horeca en winkels

Doelen en resultaten 2015

Elf procent van de STM baten wordt in 2015 bepaald door de bruto winst van de restaurants en winkels. Er is sprake van een lichte daling ten opzichte van 2014. Alle locaties hebben een winkel(tje). In 2015 steeg de omzet van de Ecomarewinkel een beetje. In 2015 is een start gemaakt met het upgraden van het winkelaanbod. Bij Kaap Skil zien we een forse stijging van de winst. Dit heeft te maken met de eenmalige uitgave van het boek 'Met de kop op de zee' dat zeer snel uitverkocht was. Verder zijn er aan de straatkant borden neergezet waardoor men weet dat men in Kaap Skil terecht kan voor een kopje koffie en de winkel. De omzet van het vuurtorenwinkeltje daalde relatief flink met 20%. Dit terwijl het aantal bezoekers steeg. Daar moet goed naar gekeken worden.

Kaap Skil en Ecomare hebben horecavoorzieningen. Voor beide locaties geldt dat het aanbod al is aangepast en beter gepresenteerd. De verbeteringen in winkels en horeca moeten verder worden uitgewerkt en hun vruchten in 2016 gaan afwerpen. De restaurantomzet van Ecomare neemt al jaren af. Dit komt doordat mensen steeds vaker hun eten of drinken zelf meenemen (landelijke trend) en omdat het restaurant van Ecomare verouderd was. Het restaurant is met bescheiden middelen aangepakt en opgefrist. Het lijnbuffet waar mensen in een rij langs de etenswaar bewegen, is vervangen door een free-flow-buffet waardoor mensen aan twee kanten hun dienblad kunnen vullen, ze niet op elkaar hoeven te wachten en men overzicht heeft op wat er aan aanbod is. We hopen hiermee rijen voor de kassa terug te dringen en de omzet te verhogen in 2016. Door een verbouwing is het restaurant een paar maanden beperkt open geweest, hetgeen de terugloop mede verklaart. Bij Kaap Skil is een geheel nieuwe kaart geïntroduceerd waarna de omzet van het restaurant toenam. Het inkoopbeleid is aangepast en er wordt zo veel mogelijk gewerkt met Texelse en biologische producten. We zien dit terug in de omzet: die is gestegen van vorig jaar € 1,11 per bezoeker naar € 1,17 dit jaar en de bruto winst van € 0,66 naar € 0,71 gestegen.

Vooruitblik 2016

De winkel van Kaap Skil is niet zichtbaar voor passanten aan de straatkant van het museum. Dit omdat het lijkt alsof je eerst een museumkaartje moet hebben voordat je naar binnen gaat door een kast die als afscheiding dient. In 2016 wordt de kast in gedeeltes op wielen gezet, zodat hiermee flexibel kan worden omgegaan.

Donateurs en giften

Doelen en resultaten 2015

Binnen STM is het Ecomare dat voor een belangrijk deel bekostigd wordt door donaties. Ecomare is voor een heel klein deel afhankelijk van gemeentelijke subsidie: een kleine subsidie is bestemd voor onder andere educatie voor Texelse scholen. Donateurs, sponsors en andere giften bepalen 10% van

3. Wat zijn de resultaten van 2015?

het STM-budget. In 2015 zien we een kleine afname ten opzichte van 2014 wat betreft donateurs. Dit wordt met name veroorzaakt door de trendmatige afname van het aantal donateurs. Tegelijkertijd is er een toename van het aantal incidentele giften. Dit is conform de landelijke trend. Zorgelijk is het feit dat het aantal donateurs iets is terug gelopen van 7646 naar 7560 en dat het gemiddelde bedrag per donateur is teruggelopen. Dit is een landelijke trend (-2,3% in 2014, uit Feiten en Cijfers Goede Doelen), maar verdient aandacht. Dit jaar had Ecomare 84 minder donateurs dan in 2014, het jaar daarvoor was de daling veel hoger met 533. De afname lijkt dus te stabiliseren. Met grote aantallen donateurs ben je meer verzekerd van continue inkomsten dan met alleen giften. Voor 2015 was begroot: € 300.000 aan inkomsten van de donateurs. Gerealiseerd is € 286.000. In Nederland hebben veel natuur- en milieugerelateerde goede doelen moeite hun donateurs lang vast te houden. Bij Ecomare waren er minder zeehonden in de opvang, waardoor de nood wellicht minder hoog leek en er ook minder opvangzeehonden werden geadopteerd. Wel is in 2015 € 71.000 aan grote giften binnengekomen. € 21.000,- is voor de aanschaf van een zonnewering voor de bruinvissen (wordt in 2016 gerealiseerd) en € 50.000,- voor de verzorging van de zeehonden.

In 2015 hebben we voor Ecomare fondsen aangeschreven en extra financiële middelen toegezegd gekregen voor de renovatie van de vogelopvang (€ 19.000,- van Stichting Nijldier) en voor de koelinstallatie voor visontdoobakken (€ 1.605,- van Stichting Dierenlot). Verder is er een start gemaakt met de fondsenwerving voor SOS Dolfijn. Voor presentaties van bijzondere vondsten in Kaap Skil hebben we in totaal € 7.500,- toegezegd gekregen van Het Texelfonds en Prins Bernhard Cultuurfonds. Kaap Skil ontving voor onderhoud aan de graanschuur een toezegging voor een BRIM-subsidie van € 80.000,-.

Vooruitblik 2016

In de meerjarenstrategie is veel meer ruimte ingebouwd voor het werven van donateurs dan in het verleden. Ecomare heeft donateurs nodig om te kunnen blijven doen wat we doen: namelijk dieren opvangen en mensen vertellen over hoe mooi deze dieren en hun habitat zijn. En hoe belangrijk het is dat we zuinig met de natuur omgaan. Afgelopen jaar is een start gemaakt met een sponsor/fondsenwervingsplan dat de komende jaren stichtingsbreed zijn vruchten zal moeten gaan afwerpen. Er zal actiever worden gezocht naar project- en exploitatiesubsidies bij overheden, vermogensfondsen en loterijen. Ook wordt ingestoken op nalatenschappen (o.a. met adwords-campagnes) en is er een bedrijfssponsorplan. Natuurlijk mogen we onze huidige donateurs niet vergeten. Er wordt bekeken hoe die groep weer kan worden vergroot. Idee is om naast donateurs, ook meer vriendenclubs per museum op te gaan richten. Voor 2016 is begroot € 275.000 aan donateursinkomsten, € 8000 euro eenmalige giften en € 7000 sponsoring. Om fondsen- en sponsorwerving op een hoger plan te tillen, maakt STM de komende jaren extra uren hiervoor beschikbaar.

Subsidies

Resultaten 2015

Opvallend is het feit dat we slechts voor 6% afhankelijk zijn van subsidies. Twee van de vier musea – namelijk Ecomare en de Vuurtoren - ontvangen nauwelijks tot geen gemeentelijke subsidie. Ecomare bestaat niet alleen uit een opvangcentrum, maar doet ook dienst als buitengewoon belangrijk en aantrekkelijk natuurmuseum. Natuurmusea in Nederland ontvangen gemiddeld 10 euro aan subsidie per bezoeker* Bij Ecomare is dat slechts 22 cent per bezoeker**. Kaap Skil en de Oudheidkamer ontvangen wel meer marktconforme gemeentelijke subsidies.

* Naturalis is buiten deze vergelijking gehouden omdat die veel meer overheidssubsidie ontvangt. ** Benchmark Museana 2014

3. Wat zijn de resultaten van 2015?

Vooruitblik 2016

Het is niet reëel te verwachten dat we meer subsidies vanuit de gemeente of andere overheid zullen verkrijgen.

Baten uit activiteiten

Doelen en resultaten 2015

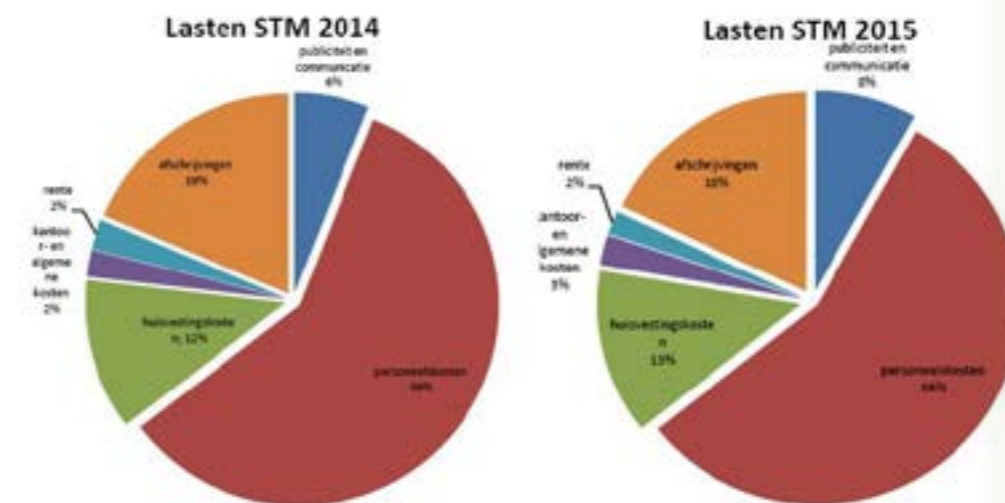
De baten uit activiteiten nemen procentueel iets toe. Dit is met name toe te schrijven aan Ecomare. Bij Kaap Skil zien we een daling van het aantal rondleidingen en excursies. Door de geringe opbrengst (€ 1462,- t.o.v. € 2115,- in 2014) heeft dit weinig invloed op het percentage van STM. Hoewel het aantal excursies daalde, is de opbrengst verhoogd. Ecomare heeft minder programma's aangeboden, maar met gemiddeld meer deelnemers. Het aantal educatieve projecten is mede door projecten als de Waddenzeeschool, Ambassadeurs van Werelderfgoed en Texel 600 jaar Stadsrechten in 2015 flink hoger uitgevallen dan in 2014. De activiteiten zijn verder uitgewerkt per museum in hoofdstuk 4.

Vooruitblik 2016

Vanaf 2016 wordt aandacht besteed aan nieuwe educatieve programma's en rondleidingen. Ook voor Kaap Skil. Daarnaast maken we een begin met het organiseren van educatieve programma's rondom de film van Ruben Smit over de Wadden die in 2018 uitkomt. Hiervoor heeft het Waddenfonds gelden beschikbaar gesteld. Ook is het doel om in overleg met evenementenbureaus te komen tot aansprekend aanbod voor groepen.

Lasten

Veruit de grootste kostenpost - naast huisvestingskosten, afschrijvingen en publiciteits- en communicatiekosten van STM - wordt gevormd door het personeel. Hieronder worden de personeelskosten en huisvestingskosten kort belicht.

Personeelskosten

De personeelskosten dalen van 2014 naar 2015 met 5%. Sinds 2014 is er een personeelsstop van kracht, worden niet alle functies automatisch vervangen en is STM teruggegaan van een tweekoppige naar eenkoppige directie. Daarnaast is er personeelsbeleid ingezet dat de komende jaren wordt voortgezet. Dat betekent dat sommige functies komen te vervallen en dat we mensen intern zo veel

3. Wat zijn de resultaten van 2015?

mogelijk doorplaatsen. Maar ook is stevig aangestuurd op efficiënter samenwerken waar alle locaties bij gebaat zijn. Ecomare daalde van 48,1 FTE in 2013 naar 45,2 FTE in 2015.

Huisvestingskosten

Resultaten 2015

De huisvestingskosten zijn met 1% gestegen ten opzichte van 2014. Dit wordt met name veroorzaakt doordat bij Ecomare is verbouwd in het restaurant.

Vooruitblik 2016

Voor Kaap Skil is een nieuwe berekening voor een meerjarenonderhoudsplan gemaakt. In de oude berekening was de nieuwbouw van Kaap Skil nog niet verdisconteerd. Nu wel, hetgeen een verhoging van de lasten zal opleveren. Ecomare werkt sinds 2015 met een dergelijke berekening.

Financiële ratio's

	werkelijk 2015	begroot 2015	werkelijk 2014
1. bestedingsratio lasten	88%	86%	86%
2. bestedingsratio baten	88%	98%	89%
3. beheer- en administratiekosten	8%	< 15%	12%
4. kosten werving (in % van totaal baten)	4%	5%	4%
5. kosten werving (in % van baten eigen fondsenweving)	22%	< 25%	18%

De ratio's voor dit jaarverslag zijn als volgt berekend:

1. Dit percentage is verkregen door het totaal van de bestedingen van de doelstelling te delen door het totaal van de lasten van de Stichting Texels Museum.
2. Dit percentage is verkregen door het totaal van de bestedingen van de doelstelling te delen door het totaal van de baten van de Stichting Texels Museum.
3. Dit percentage is verkregen door het totaal van de bestedingen aan beheer en administratie te delen door het totaal van de lasten van de Stichting Texels Museum.
4. Dit percentage is verkregen door de wervingskosten te delen door het totaal van de baten van de stichting.
5. Dit is de berekening van de CBF-norm (Centraal Bureau Fondsenwerving). Het percentage is verkregen door de wervingskosten te delen door de baten van eigen fondsenwerving. Ook in 2015 blijven we onder de door het CBF gestelde norm van 25%.

4. Museale activiteiten per museum/locatie toegelicht

In de nakomende paragrafen worden de museale resultaten belicht per museum/locatie.

De museale taken bestaan onder andere uit:

Collectie, expositie en presentatie
 Educatie (excursies, scholen, bedrijven)

4. Museale activiteiten per museum/locatie toegelicht

4.1 Ecomare

Ecomare heeft een belangrijke taak als het gaat om informatieoverdracht. Als we willen dat mensen de natuur gaan koesteren, moeten we ze eerst enthousiasmeren voor de natuur. Dat doen we door een breed publiek te werven dankzij de opvang, door aansprekende informatie in het museum en in onze media, maar ook door mensen mee te nemen de natuur in.

Collectie

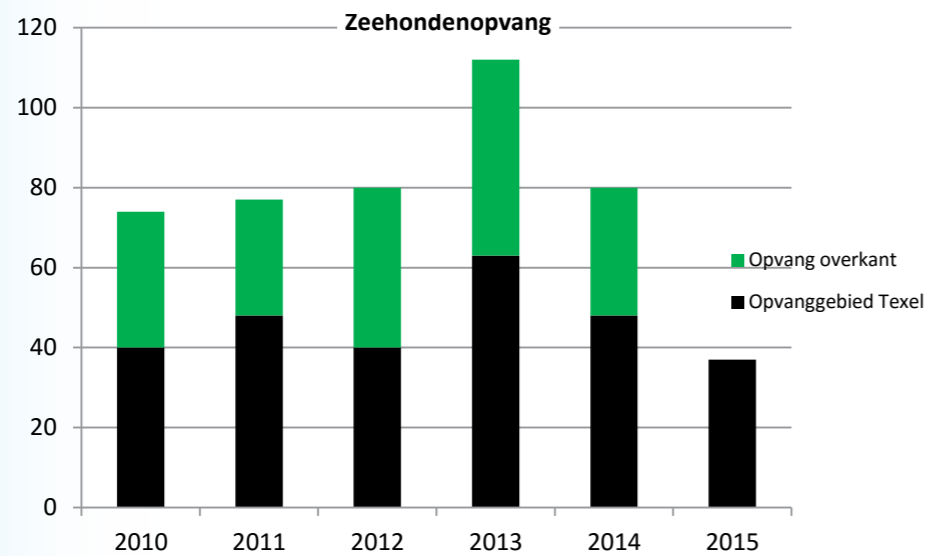
De levende collectie – dieren van Ecomare

De dieren die we opvangen (zeehonden en zeevogels) en de vaste groep dieren (bruinvissen, zeeaquarium, zeevogels en niet-uitzetbare zeehonden) behoren tot de levende collectie van Ecomare. De opvang van dieren blijft het vertrekpunt voor alle activiteiten van Ecomare. Dankzij de opvang helpen we dieren, weten we wat er aan de hand is in onze omringende zeeën, zorgen we dat dieren niet nodeloos hoeven leiden op onze relatief druk bezochte stranden en voorkomen we dat mens en huisdier in aanraking komen met ziektes die gestrande dieren over kunnen brengen. De opvang zorgt er voor dat Ecomare veel bezoekers trekt. En al deze bezoekers geven we informatie over de dieren en de natuur waarin zij leven. De opvang is belangrijk als we zo veel mogelijk mensen bewust willen maken van onze natuur en hoe we die moeten en mogen koesteren. Hij speelt een grote rol bij het laten beleven, raken en bewust maken van het publiek. Een professionele opvang en verzorging van de dieren, informatieve en aansprekende presentaties en interactie met het publiek zijn hierbij van essentieel belang.

Resultaten zeehondenopvang in 2015

In 2015 zijn er veel minder zeehonden opgevangen dan in voorgaande jaren. Dit heeft onder andere te maken met het feit dat er dit jaar door zeehondenvirus (het H10N7-virus) van januari tot juni op Ecomare geen gewone zeehonden zijn opgevangen. Daarnaast hebben we wegens capaciteitsproblemen vanaf december 2014 ons opvanggebied beperkt tot Texel. De zeehonden die in de rest van Noord-Holland stranden, gaan naar Pieterburen. Op basis van cijfers van voorgaande jaren lag de verwachting van het aantal op Texel gestrande zeehonden rond de 50 dieren per jaar. Niet alleen Ecomare had een rustig opvangjaar. Ook bij Pieterburen en A-Seal waren de opvangcijfers verrassend laag. Een verklaring daarvoor is nog niet gevonden. Begin 2016 zagen we echter dat de opvangvraag weer aantrok. Doordat er minder dieren in de opvang waren, heeft de afdeling diervoorzorging een relatief rustig jaar gedraaid. De personeelskosten, voedselkosten, dierenartskosten en andere verzorgingskosten bleven hierdoor beperkt. Daar tegenover stond dat er ook minder donateurs waren.

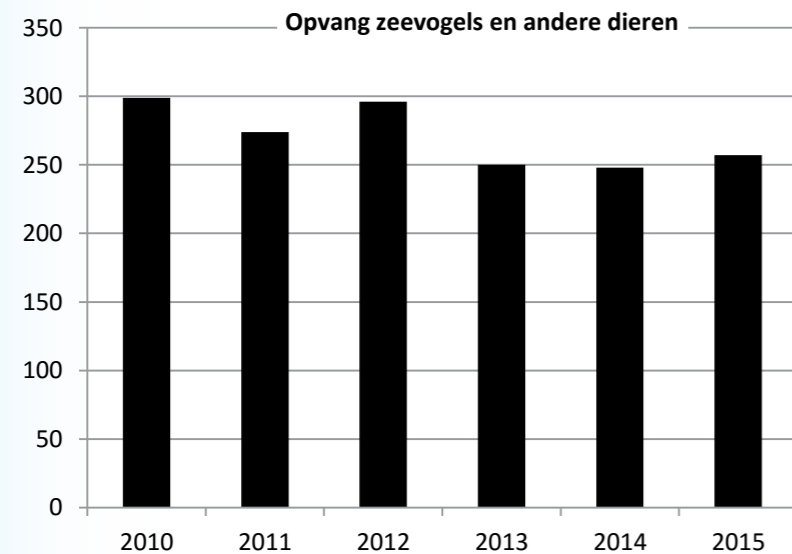

Uitbreiden opvang: samenwerking met SOS Dolfijn

In 2015 heeft de stichting SOS Dolfijn aangegeven met Ecomare te willen onderzoeken of het mogelijk is dat SOS Dolfijn bij Ecomare komt. Ecomare en SOS Dolfijn passen enorm goed bij elkaar en zouden, door fysiek samen te gaan, een heel sterke basis vormen voor het opvangen van zeezoogdieren. Beide partijen hebben educatie hoog in het vaandel. In 2016 wordt onderzocht of dit financieel haalbaar is.

Resultaten opvang van vogels en andere dieren

Het aantal dieren in de vogel- en andere kleine dierenopvang is in 2015 toegenomen ten opzichte van 2014. Het betreft geen schrikbarende verhoging. Dit jaar zijn er 221 vogels binnengebracht, 127 zeevogels en 94 landvogels. Naast vogels verzorgden we ook nog 13 egels, 17 konijnen, 3 hazen, 1 muis en 2 vlermuizen. Met 'De Paddestoel', het vogelasiel in Den Helder, is in 2010 afgesproken dat Ecomare zich specialiseert in zeevogels en olievogelopvang en alle landvogels en andere dieren overdraagt aan De Paddestoel. Andersom worden vanuit hen de zeevogels aan ons overgedragen.

De vaste dierengroep

Ecomare heeft naast de opvangdieren, ook dieren die permanent verblijven bij Ecomare. Onder andere omdat ze niet uitgezet konden worden. De groep bestaat uit 13 gewone zeehonden, 3 grijze zeehonden, 2 bruinvissen, 8 Jan van Genten, een aalscholver, een mierenkolonie en de vissen in het zeeaquarium. De groep gewone zeehonden heeft in 2015 een nieuwe bewoonster gekregen: opvangzeehond Francia bleek wegens een hartuis niet uitzetbaar. Zij is met toestemming van het ministerie van Economische Zaken toegevoegd aan de vaste groep. Bruinvis Berend is overleden op 16 april. Een maand later is bruinvis Dennis bij ons ondergebracht. Dennis is gered door SOS Dolfijn maar bleek helaas niet uitzetbaar. Bij de bruinvissen geven we uitgebreide informatie over deze diersoorten en hun habitat. Bruinvissen zijn erg gevoelige dieren. Door ziekte hebben we bijna 40% meer dierenartskosten gehad in 2015. Eén van de Jan van Genten uit de vaste groep is overleden. Vanuit vogelopvang De Mikke in Middelburg is wegens een defect aan de vleugel een niet uitzetbare Jan van Gent aan ons overgedragen en met toestemming van het ministerie toegevoegd aan onze vaste groep. Er is in 2015 één levende bruinvis gestrand op Texel. Dit dier strandde op 27 januari bij Paal 14,5, werd overgedragen aan SOS Dolfijn, maar is daar overleden.

Kadavers ophalen

Nadat Ecomare deze dienst al jaren had uitgevoerd zonder dat er een passende vergoeding tegenover stond, is in 2014 en 2015 het ophalen van kadavers van de Texelse stranden uitbesteed door de gemeente aan een andere partij. Dit is in 2015 geëvalueerd waarbij aangegeven is dat Ecomare deze dienst mist. Ecomare wil de dienst graag weer op zich nemen, ook om vinger aan de pols te houden met wat er in onze zeeën gebeurt. Inmiddels is bekend dat Ecomare deze dienst vanaf februari 2016 weer uitvoert. Voortaan halen we kadavers op tegen een afgesproken stuksprijs.

Vooruitblik 2016

In 2016 wordt het dierenwelzijn verder geoptimaliseerd door onder andere een schaduwvoorziening van de bassins en de renovatie van de vogelopvang. Daarnaast heeft de aannemer enkele bassins opgeknapt die, door verkeerd materiaalgebruik, vroegtijdig om onderhoud schreeuwden. In 2016 moet duidelijk worden of de beoogde samenwerking met SOS Dolfijn haalbaar is. Verder is speerpunt dat de voerpresentaties afgestemd worden op het publiek en meertalig worden aangeboden.

Collectiebeheer

Ecomare heeft een relatief kleine en goed gedocumenteerde collectie met bijzondere natuurhistorische objecten van Texel en omliggende zeeën. Door de jaren heen zijn afgewogen keuzes gemaakt over het wel of niet opnemen van nieuwe objecten. De conservator omschrijft de collectie als 'bijzonder fraai; het geeft een prachtige, waardevolle afspiegeling van de lokale natuur'. Een klein deel van de objecten is absoluut onvervangbaar en uniek. Een deel is te bezichtigen in het museum. In oktober 2015 heeft de familie Vonk via de notaris een akte getekend waarin geregeld is dat hun prachtige walviscollectie na hun overlijden naar Ecomare gaat. Een enorme kans, te meer daar dit een fantastische aanvulling is op de alom geroemde walviszaal van Ecomare. Daarbij is ook afgesproken dat de collectie vanaf 2016 gedocumenteerd zal gaan worden samen met Ecomare. De documentatie van deze collectie geeft aanleiding voor een nieuw systeem om de collectie te registreren. In 2016 zal het nieuwe systeem worden ontwikkeld.

Expositie & presentatie: Natuurmuseum Ecomare

In het natuurmuseum van Ecomare wordt uitgebreide informatie gegeven over het leven in en rondom onze zeeën. In 2015 is gewerkt aan een plan voor een vernieuwingslag in het museum. Vanaf 2016 moet dit verder worden uitgewerkt en waar mogelijk gerealiseerd. In Ecomare bieden verschillende suppoostactiviteiten om de bezoeker meer informatie en beleving. Dit zijn:

strandvondstenkar, zee laboratorium, walvisgids, bottenshow, braakballen pluizen en poppenkast. De laatste jaren zijn hiervoor steeds vaker vrijwilligers ingezet, tot wederzijds plezier.

2015 startte met de stranding van een Maanvis. Deze vormde aanleiding tot een openbare snijssessie, waarbij het dier opengesneden is en de conservator uitleg gaf over het dier. Dit werd goed ontvangen bij het publiek. Nu worden er vaker snijssessies georganiseerd.

Resultaten 2015

- **Wintertentoonstelling.** Van half januari tot eind maart hebben we in de vaste expositie een kleine wintertentoonstelling gehad. Bij verschillende dieren stond op sjaals aangegeven hoe zij de winter doorbrengen.
- **Zwerfvuultentoonstelling.** Begin maart is de zwerfvuultentoonstelling met spectaculaire kunstwerken van afval afgerond.
- **Naar de haaien.** Eind april is een aansprekende tijdelijke tentoonstelling over haaien en roggen in de Noordzee geopend.
- **Jac. P. Thijssse.** In de hal is eerst een tentoonstelling van bijzondere schelpen te zien geweest, en vanaf begin mei een tentoonstelling ter ere van Jac. P. Thijssse.
- **Strandafval.** Vanaf eind juli was er in de zaal van Zicht op Zee een fototentoonstelling over strandafval van Mart Smit te zien.
- **Exotische zeehonden.** Half oktober is een mooi vast onderdeel aan het zeeaquarium toegevoegd door een wand en vitrine met exotische zeehonden.
- **Bruinvis skeletje.** In mei is in de walviszaal het fraaie skelet van een jong bruinvisje bij het volwassen bruinvis skelet geplaatst.
- **Film.** Vanaf begin mei draaide een nieuwe film over de Texelse natuur van John Smit in de filmzaal.
- **Mindset.** Begin december is de vitrine over de bewonersgeschiedenis (direct bij de ingang van de expositie) leeggehaald en opnieuw ingericht als mindset-vitrine: een introductie op wat er allemaal in Ecomare te zien en te doen is. Deze dient nog verder te worden uitgewerkt. De vitrine behoefde snelle actie omdat de bestaande onderdelen kapot gingen.
- **Expositie Zeeonderzoek.** Vanaf begin november zijn er plannen gemaakt over een tentoonstelling over zeeonderzoek. De expositie wordt georganiseerd in samenwerking met Imares en het NIOZ. We streven ernaar de expositie in 2016 te realiseren.
- **Audiotours en apps.** In de kerstvakantie is er een proef geweest over het gebruik van audiotours in de expositie, met succes. Hier gaan we in 2016 mee verder. We maakten al gebruik van apps. Ook deze werden verder ontwikkeld.

Vooruitblik 2016

Er zijn plannen gemaakt om een maanvis en haringkoning toe te voegen aan dat deel van de expositie waar nu het skelet van de lederschildpad is geëtaled. Zo krijgt dat deel van de expositie een meer coherente uitstraling en komen deze bijzondere strandvondsten bij elkaar. De uitvoering is in maart

2016 gereed gekomen. Er zijn ook plannen gemaakt voor de herinrichting van de hal, een nieuwe presentatie bij de geologie, en een nieuwe sponsorwand. Ook deze worden in 2016 uitgevoerd naast de expositie van zeeonderzoek. Ecomare heeft twee grote ambities voor 2016.

Er zal uitgezocht gaan worden of SOS dolfijn bij Ecomare kan komen. Mocht dat zo zijn, dan heeft dat gevolgen voor de expositie. Ook zal in 2016 duidelijk worden of Ecomare een werelderfgoedcentrum wordt. Dit zal consequenties hebben voor de expositie. Zolang hier geen duidelijkheid over is, worden grote veranderingen in de expositie uitgesteld.

Educatie

Resultaten 2015

Kennisoverdracht is een belangrijke kerntaak van musea. Dat doe je door collecties op een begrijpelijke manier te presenteren voor publiek maar ook door daar van alles omheen te organiseren. De afdeling Educatie heeft het in 2015 met minder medewerkers moeten doen als gevolg van bezuinigingen. Gestreefd is naar publieke activiteiten - waaronder excursies en programma's - die meer kostendekkend zijn doordat er meer mensen aan deelnemen. Het aantal niet-kostendekkende programma's is flink verminderd. In totaal heeft de afdeling educatie 1.730 activiteiten uitgevoerd voor scholen en toeristen. In 2014 waren dat er 1.916. Daaronder vallen introducties (iedere school wordt voorbereid op het bezoek aan de dieren en het museum), buitenprogramma's en activiteiten in het museum. In totaal hebben we daar 27.573 mensen mee bereikt.

Scholen

Introducties: Doel was 348. Gerealiseerd 332. Maar dan wel met grotere groepen.

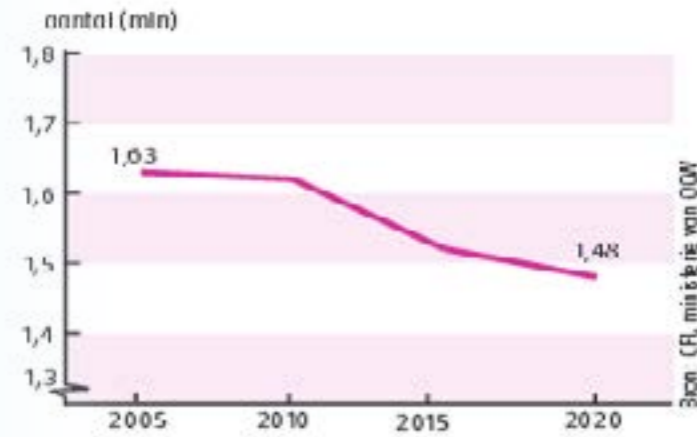
Buitenprogramma's: Doel was 526, gerealiseerd 427. Dat is een grote afname. Dat zit met name in basisonderwijs en onderbouw voortgezet onderwijs. Het aantal groepen uit de bovenbouw voortgezet onderwijs en buitenlandse groepen (ook vaak bovenbouw VO) is juist gestegen.

Doel was om het aantal buitenprogramma's gelijk te houden. Dat is niet gelukt. Dat lijkt minder met de beperktere bezetting te maken te hebben en meer met de afname in vraag van de scholen.

De afdeling educatie neemt groepen leerlingen mee naar buiten de natuur in. We hebben met deze buitenprogramma's 9.663 leerlingen bereikt. In 2014 waren dat er 11.677. Met andere woorden: het aantal leerlingen dat deelneemt aan buitenprogramma's is afgenomen. Ook het aantal introducties nam af: maar daar bereikten we wel bijna 400 meer leerlingen mee (van 10.036 in 2014 naar 10.401 in 2015). De teruggang in scholenprogramma's zien we met name in het basisonderwijs. Demografisch gezien is dat ook te verklaren door een terugname in de jeugd. Krimp van het aantal leerlingen in verschillende regio's in Nederland veroorzaakt grote problemen in het onderwijs. Minder leerlingen betekent minder inkomsten en minder ruimte voor schoolreizen (uit Rabobank monitor, 2016/2016). Zien we aan de kant van het basisonderwijs een daling, bij het voortgezet onderwijs zien we juist groei. En dan met name in het veldbiologisch werk. De buitenlandse schoolgroepen en het voortgezet onderwijs bovenbouw komen voor het biologische veldwerk.

De 'ontdekken-variant' als basisopzet voor programma's voor het voortgezet onderwijs onderbouw is, zoals als doel gesteld was, uitontwikkeld en kan in het seizoen van 2016 worden ingezet.

Het aantal leerlingen in het PO

Toeristenprogramma's

Excursies: doel was 278. Gerealiseerd 251.

Twee zomerkampen, beide zaten vol.

Ook aan toeristen worden excursies en programma's aangeboden. De meeste in de natuur van Texel, maar ook programma's bij Ecomare. De meest geboekte programma's zijn: wadexcursies; familieprogramma wad; familieprogramma Slufter; familieprogramma zeehond; paddestoelenexcursie (alleen in de herfst). De laatste jaren is er een dalende trend in het aantal programma's dat aangeboden wordt aan toeristen. Dat is een bewuste keuze om de programma's meer rendabel te maken door het aantal deelnemers per programma te verhogen. Minder programma's dus met meer deelnemers. Wat opvalt is dat ondanks dat er minder wadexcursies zijn aangeboden, er veel meer deelnemers zijn dan de afgelopen jaren. Cijfers van 2014 zijn niet bekend maar in 2012 en 2013 waren dat er rond de 2200. Dat is in 2015 gegroeid naar 2.800.

Naast al deze zaken organiseerde de afdeling educatie twee (volle!) zomerkampen van een week en winterlezingen. Er worden vele vragen beantwoord over allerlei marien biologische aspecten van verschillende doelgroepen. In vakanties zijn er speciale themadagen georganiseerd, waaronder succesvolle walvisdagen en haaien en roggendagen. Met name de openbare snijessies in dieren waren populair.

Projecten

De afdeling educatie is ook altijd betrokken bij een aantal projecten. Namens St. Waddencentra is de afdeling educatie trekker in het project 'Ambassadeurs van werelderfgoed Waddenzee'. Dat loopt van 2014-2017. Doelgroepen zijn de schippers van de bruine vloot, watersporters (zowel degenen die de waddenhavens aandoen als degenen die droogvallen) en wadloopgidsen. Het project is een samenwerking met de Waddenvereniging.

Gedurende 2015 is een projectaanvraag gedaan voor educatieve films over de Waddenzee in samenwerking met Ruben Smit die in 2018 een bioscoopfilm uitbrengt over de Waddenzee. In december 2015 heeft het Waddenfonds dit project gehonoreerd.

In 2015 is het zevenjarige project 'de Waddenzeeschool' van Stichting Waddencentra afgerond. Als

slotstuk is er in samenwerking met het Nibi een zeeconferentie voor docenten georganiseerd.

Voor het Nationaal park 'Duinen van Texel' is een aantal educatieve activiteiten opgepakt te weten:

- ontwikkelen van buitenprogramma's;
- bijdrage leveren aan de natuurmarkt;
- meehelpen met opruimacties in de natuur;
- bijdragen leveren aan de gastheerschapcursus;
- bijdragen aan Natuureiland Texel.

Vooruitblik 2016

In 2016 zal de educatie zich, naast de bestaande activiteiten, gaan richten op:

- Het beter in de markt zetten van buitenprogramma's.
- De aantrekkelijkheid in inhoud en PR van programma's voor scholen en toeristen zal worden verhoogd. Bijvoorbeeld door de naam en de waarden van het werelderfgoed Waddenzee explicieter te gebruiken.
- Ruben Smit aansturen op educatieve invulling van de Waddenfilm.
- Er komt een digitaal boekingsysteem, waardoor scholen nog beter kunnen worden geholpen, de personeelsinroostering efficiënter kan gebeuren en alle boekingen worden gecentraliseerd. Via dit systeem zal het ook veel eenvoudiger zijn om scholen aan te schrijven met evaluaties en vragenlijstjes.
- Er zullen stappen worden gezet om ook de andere musea van STM educatieve diensten te gaan bewijzen. Daarvoor zal eerst worden geïnventariseerd wat de wensen zijn bij de andere musea.

4. Museale activiteiten per museum/locatie toegelicht

4.2 Kaap Skil

Met de kop op de zee. Zo luidt de titel van het 5 kilo zware visserijboek dat in 2015 onder de vlag van Kaap Skil verscheen. Het is een term uit de visserij en slaat op de kotter die met de kop op de zee ligt; op de goede manier vooruit gaat. Voor Kaap Skil gold in 2015 dat het in veel opzichten goed vooruit ging; een actief jaar waarin mooie tentoonstellingen werden gerealiseerd, veel media-aandacht werd gegenereerd, banden met onder andere de visserij aangescherpt en gelden werden verworven om de monumentale gebouwen te kunnen onderhouden. Als klap op de vuurpijl werd in Kaap Skil het pilotprotocol onderwaterarcheologie ondertekend waarin verschillende partijen, waaronder Kaap Skil, samenwerking aangaan om het maritiem erfgoed op de Rede van Texel veilig te stellen. Dat alle inspanningen in 2015 niet tot meer bezoekers hebben geleid is jammer en zaak is om daar in 2016 hard aan te werken. Het 'merk' Kaap Skil zal beter geladen moeten worden, zodat voor iedereen duidelijk is wat het museum inhoudt en een bezoek hieraan onontbeerlijk is. In 2015 zijn we gestart met het maken van plannen voor de toekomst om onze positie te verstevigen, middels visie en beleid. Dit zal in 2016 definitief worden ingezet, zodat we toekomstbestendig vooruit kunnen. Met de kop op de zee.

Collectie en Onderzoek

Onderzoek textielvondsten

Klapper van 2016 wordt de presentatie van een belangrijke 17e eeuwse textielvondst uit een scheepswrak op de Rede van Texel. Deze zal worden toegevoegd aan de collectie. Omdat de vondst zo bijzonder en delicaat is, zullen de objecten en het textiel in eerste instantie tijdelijk te zien zijn, waarna ze voor onderzoek weggaan om terug te keren in een tentoonstelling waarin ook de onderzoeksresultaten betrokken worden in vermoedelijk 2017. Voor het onderzoek werkt Kaap Skil samen met UvA en is een begeleidingscommissie geformeerd met experts vanuit onder andere RCE, Rijksmuseum, en het Danish National Research Foundation's Centre for Textile Research (CTR) te Kopenhagen.

Witte portaal

Restaurator historische binnenruimten Karin van der Lem onderzocht het afgelopen jaar een eeuwenoud binnenportaal, afkomstig uit Brakenstein, een buikkleen van de gemeente Texel. Karin van der Lem deed onderzoek naar verflagen, materialen en achtergrond van het 'witte portaal' in Kaap Skil. Bedoeling is het portaal beschikbaar te maken voor publiek, in 2016 wordt bekeken hoe. Bij dit onderzoek zijn de Universiteit van Amsterdam, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Gemeente Texel en Kaap Skil (Stichting Texels Museum) betrokken.

Restauratie Jongelieve

Olieverfschilderij 'De driemaster 'De Jonge Lieve' op de rede van Texel' uit 1774 is gerestaureerd.

Expositie en Presentatie

Doel in 2015 was het realiseren van onderstaande tentoonstellingen.

- **In de orde van de jutter**, december 2014 – mei 2015
In maart opende de tentoonstelling 'In de orde van de jutter', met ruim zestig collages van jutter Wim Kruiswijk. De tentoonstelling werd geopend door de burgemeester en wethouder

4. Museale activiteiten per museum/locatie toegelicht

met maken van flessenpost door alle aanwezigen. Deze is op zee uitgezet door de bemanning van de TX 19. Voor zover bij ons bekend zijn er vijf flessen teruggevonden, aan de Nederlandse en Engelse kust.

- **Nederlandse Vereniging Zeeschilders**, juni, juli, augustus 2015
Eind juni, met de start van Texel 600 jaar Stad in Oudeschild, opende de verkooptentoonstelling met schilderijen, beeldhouwwerken, grafische werken en keramiek van leden van de Vereniging van Zeeschilders (NVZ). Een samenwerking met Galerie 't Posthuys in De Koog, om de combinatie kunst en maritiem op beide plekken te kunnen laten zien. Er zijn in totaal vijf werken verkocht.
- **Licht uit Zee**, september 2015 – januari 2016
Ruim twintig lichtobjecten van de Texelse beeldend kunstenaar Maria Roelofsen werden tentoongesteld in een parade van fantasiebeesten. Kaap Skil ziet de werken van de kunstenaar als verbinding tussen verleden en heden van het jutting; het hergebruik van materialen van het strand.
- **Permanent met een tijdelijke twist: LEGO & TESO**, december 2015
Eind december werd een volledig uit Lego-steentjes opgebouwde replica van veerboot Schulpengat in de vaste TESO-tentoonstelling geplaatst. Ter ere hiervan organiseerde Kaap Skil een Legobouwwedstrijd waarbij alle inzendingen gedurende de kerstvakantie werden tentoongesteld.
- **Permanent: Molententoonstelling**
Eind december werd de nieuwe vaste tentoonstelling in molen De Traanroeier geopend. De tentoonstelling geeft inzicht in de geschiedenis van de molen aan de hand van oude foto's, schilderijen en objecten. De tentoonstelling is mede mogelijk gemaakt met gelden van STIFT en vormt de kers op de taart van een groot restauratieproject dat in 2013 van start is gegaan. Stichting tot behoud van molen De Traanroeier is verantwoordelijk voor groot onderhoud van de molen, Kaap Skil/Stichting Texels Museum voor de binnenkant, vrijwilligers en tentoonstelling.

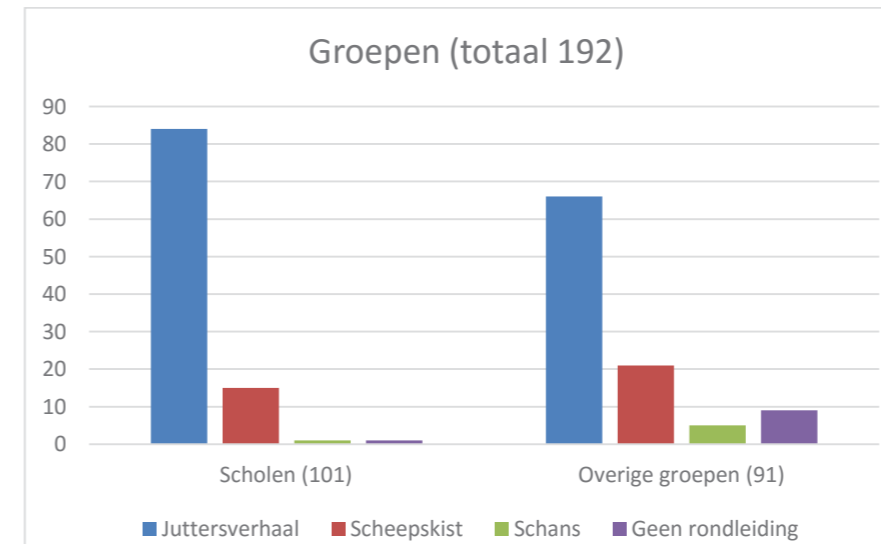
Vooruitblik 2016

In 2015 zijn de voorbereidingen getroffen voor de presentatie van een unieke vondst op het gebied van onderwaterarcheologie. We hopen dat dit veel bezoekers en media-aandacht gaat opleveren.

In de tentoonstellingsruimte in het Graanpakhuis zijn van 19 februari t/m 16 mei 2016 schilderijen uit eigen collectie te zien, waaronder een bijzonder werk van Conrad Kickert en een schilderij van Cornelis C. Dommershuizen, geschonken door het Texelfonds. Na de schilderijen komt vanaf 10 juni 2016 de nieuwe serie Visserstruinen naar het tweede boek van Stella Ruhe aan bod. Hier zullen activiteiten aan worden gekoppeld, toegespitst op de doelgroepen die zich op dat moment op het eiland bevinden.

4. Museale activiteiten per museum/locatie toegelicht

Educatie

Doelen voor 2015:

- Nieuw: Archeologie onder water – Scholenprogramma bij de tentoonstelling AOW.
- Rondleidingen voor Fort de Schans en Gouden Driehoek.
- Rondtocht visje Biem opknappen.
- Theater in het 'scheepswrak' voor kinderen (gekoppeld aan piratententoonstelling) en kinderfeestjes.
- Laagdrempelige knutselactiviteit ontwikkelen voor in oude restaurant.

Gerealiseerd:

De laagdrempelige knutselactiviteit in het oude restaurant is gerealiseerd in de vorm van een inloopworkshop scheepsvlag maken. De rondtocht Visje Biem is opgeknapt en er is een (klein) aantal rondleidingen op de Schans gegeven.

Het ontwikkelen van een scholenprogramma rond de onderwaterarcheologie en het theater zijn doelen die voor de toekomst blijven staan.

Vooruitblik 2016

In 2016 willen we het educatief aanbod versterken en beter vermarkten.

Activiteiten

Texel 600 jaar stad

Texel vierde in 2015 jaar dat het eiland 600 jaar geleden stadsrecht kreeg. Iedere maand stond een dorp centraal met een eigen eeuw. In juli was dat Oudeschild. De eeuw was de 17e eeuw; met als thema de Rede van Texel, de Gouden Eeuw, dorp en scheepvaart. Het museum fungeerde als centraal punt bij enkele activiteiten, zoals de startbijeenkomst waarbij de vlag in de molen werd gehesen en de dorpsmaaltijd. Samen met Loodsbotter Texelstroom organiseerde het museum een arrangement aansluitend op Texel 600 jaar stad.

4. Museale activiteiten per museum/locatie toegelicht

Mini Kunst & Kitsch tijdens Tinweekend

In mei was er een 'mini Kunst & Kitsch' in Kaap Skil. Tinexpert Jan Beekhuizen (bekend van Tussen Kunst & Kitsch) beoordeelde in het museumcafé objecten en voorwerpen van tin van de ongeveer 25 Texelaars die hiervoor kwamen. Beekhuizen was op Texel met de Nederlandse Tinvereniging. Kaap Skil hielp vooraf bij het organiseren van hun activiteiten. Zij startten in Kaap Skil met rondleidingen en een lunch. 's Middag was er een sessie Onderwaterarcheologie in het Zeemanskerkje, met Arent Vos, Jac Betsema en overige duikers van Duikclub Texel.

Studenten Sandberg

Studenten van de master Fashion Matters van het Sandberg Instituut Amsterdam brachten een bezoek aan Texel, om onderzoek te doen naar nieuwe materialen, visies en productiemethoden die hun toepassing kunnen vinden binnen de textielindustrie. Zij opereerden vanuit Kaap Skil, waar zij ook hun onderzoeksresultaten, gejutte materialen en ideeën van het hele eiland presenteerden.

Open Monumentendag

Ook dit jaar deed Kaap Skil mee met de Open Monumentendag, op Texel gehouden op 12 september. Het museum was gratis te bezoeken en er werden activiteiten georganiseerd binnen het landelijke thema Kunst & Ambacht. Karin van der Lem presenteerde haar onderzoeksresultaten aan het binnenportaal uit Brakenstein, er werden ambachten gedemonstreerd, bezoekers konden een Juttersstuk maken en er was een bakwedstrijd met meel van de Traanroeier. Maar liefst 952 mensen bezochten het museum; op de Open Monumentendag in 2014 waren dat er 870.

Museumweek

Kaap Skil deed, net zoals bijna 300 andere musea, mee aan De Nationale Museumweek in april 2015. Thema was 'ons echte goud'. Ieder museum koos een pronkstuk dat door de Nationale Museumvereniging landelijk onder de aandacht werd gebracht. Bij Kaap Skil stond de maquette van de Rede van Texel centraal; de oostkust van het eiland in de Gouden Eeuw. Tijdens de museumweek werd dagelijks een VOC-rondleiding bij de maquette gegeven. Jutter Wim Kruiswijk vertelde over zijn collages in de tentoonstelling 'In de orde van de jutter'. Ook werd in de Museumweek de documentaire 'De ondergang van het fregat Oraniewoudt' vertoond, met vooraf een inleiding door wrakduiker Hans Eelman. Hier kwamen ruim 30 belangstellenden op af.

Handwerkcafé

In 2015 is in de rustige maanden gestart met een handwerkcafé in het museumcafé op woensdagmiddag. Er wordt enthousiast gebreid, gehaakt en geborduurd. Kaap Skil faciliteert de ruimte omdat het museum hiermee het dorp naar binnen haalt en het beoefenen van de ambachten goed aansluit op wat het museum beoogt te bewaren en te vertellen.

Lezingen/vertellingen

In 2015 is een aantal lezingen georganiseerd:

- Jac Betsema, een duiker vertelt
- Hans Eelman, een duiker vertelt
- Sam van der Slikke – kotters van Texel, augustus
- Presentatie Kottervisserijboek, HavenVIstijn

4. Museale activiteiten per museum/locatie toegelicht

Publicaties

- **Met de kop op de zee.** In augustus gaf Kaap Skil het boek 'Met de kop op zee' uit. Een visserijgeschiedenis van Texel, geschreven door Cor de Wolf, Sam van der Slikke en Frits
- **Aalderink.** Het boek is het eindresultaat van tientallen jaren speur- en schrijfwerk en brengt de geschiedenis van alle stalen kotters in kaart, die onder Texelse vlag hebben gevaren in kaart. Het boek kwam tot stand met financiële steun van het Texelfonds, Damen Shipyards en Maaskant Shipyards. De oplage bedroeg 750 exemplaren, die in een mum van tijd uitverkocht waren. Het doel van het uitgeven van dit boek was de geschiedenis vastleggen en banden met de visserij aanhalen. Dat is geslaagd.
- **Ouvreprijs en boek architect entreegebouw.** Francine Houben, oprichter en creatief directeur van Mecanoo-architecten uit Delft dat het entreegebouw ontwierp, ontving de Prins Bernhard Cultuurfonds Prijs 2015. Ook verscheen haar boek over de drijfveren bij het ontwerpen van gebouwen en openbare ruimten in binnen- en buitenland: People Place Purpose. Kaap Skil is een van de zeventien opgenomen projecten in dit boek.
- **Leukste museumcafé.** Het museumcafé van Kaap Skil was geselecteerd als een van de vijftig leukste van Nederland en dong daardoor mee naar de publieksprijs 'Leukste museumcafé van Nederland', die via de meeste online stemmen bepaald wordt. Kaap Skil eindigde daarbij als vijfde en kreeg een plaatsje in het boek 'De leukste Museumcafé's van Nederland'.
- **Entreegebouw in prentenboek iconische gebouwen.** In het tekenboek 'Nederland van punt naar punt' werkte illustratrice Charlotte Greeven 45 iconische gebouwen en stadsgezichten om naar prenten. Ook de karakteristieke voorgevel van het entreegebouw van Kaap Skil is opgenomen in het boek.

4. Museale activiteiten per museum/locatie toegelicht

4.3 Oudheidkamer

De Oudheidkamer was in 2015 geopend van 1 april tot 1 november op maandag tot en met zaterdag. Tweeëntwintig vrijwilligers bemensten om beurten de receptie. Zij verkochten kaartjes en fungeerden als gastvrouw/heer. Twee vrijwilligers onderhielden de kruidentuin die achter het huis ligt. Daarnaast is er een nieuwe vrijwilliger bijgekomen die zich bezighoudt met de collectie; wat is er allemaal en hoe vormt deze collectie zich verder? Ten behoeve van een betere registratie is het softwareprogramma Adlib aangeschaft, waarmee in 2016 ook enkele vrijwilligers gaan werken.

Expositie

Doelen en resultaten 2015

- **Texel 600 jaar Stadsrecht.** Doel van 2015 was een wisseltentoonstelling gerelateerd aan Texel 600 jaar Stadsrecht. Dat is gerealiseerd met een tentoonstelling die inzicht bood in wat het stadsrecht nou eigenlijk betekende en inhoud.
- **Geheime tentoonstelling MUF.** Daarnaast was een 'geheime' tentoonstelling met werken van kunstenaarscollectief Werktitel MUF. Met als motto 'het heden is het verleden van de toekomst' plaatsen zij tot oktober dit jaar objecten en werken in de vaste tentoonstelling, geïnspireerd door de collectie en de verhalen die het museum herbergt. De objecten werden niet altijd goed opgemerkt door de bezoekers. Merkten ze het wel op, dan leidde dit geregeld tot leuke interactie tussen bezoeker en vrijwilliger.

Vooruitblik 2016

In 2016 komen objecten uit het depot aan bod. Ook zal er meer een samensmelting komen tussen de Oudheidkamer en Kaap Skil.

4. Museale activiteiten per museum/locatie toegelicht KAAP SKIL

Activiteiten

Doelen en resultaten 2015

Doel was om rondleidingen rond Aagje Luijtsen en een kruidenworkshop te geven. Dat is gerealiseerd.

Vooruitblik 2016

In 2016 willen we meer activiteiten bieden die aansluiting hebben op de Oudheidkamer.

Vrijwilligers

In 2015 hebben twee vrijwilligers afscheid genomen en zijn er twee nieuwe bijgekomen, waarmee het bestand gelijk blijft. We hebben een start gemaakt met het meer duidelijkheid scheppen rond taken en taakverdeling, waar we in 2016 mee door willen gaan. Ook willen we verder werken aan het kennisniveau van de vrijwilligers. We starten met rondleidingen, voor en door de vrijwilligers, om kennis te delen, die de vrijwilligers op hun beurt kunnen delen met de bezoekers. We willen experts uitnodigen om hun kennis te delen. Doordat de vrijwilligers elkaar vaker treffen verwachten we dat hun betrokkenheid met elkaar en met het museum wordt vergroot.

4. Museale activiteiten per museum/locatie toegelicht

4.4 Vuurtoren

Het jaar 2015 was het succesvolste jaar wat betreft bezoekersaantallen sinds de openstelling van de vuurtoren. In totaal beklommen ruim 109.000 bezoekers de 118 treden naar de omloop.

De Eierlandse vuurtoren is een rijksmonument in eigendom van Rijkswaterstaat. STM huurt de vuurtoren van Rijkswaterstaat via de gemeente Texel. De vuurtoren is een zelfstandige locatie binnen STM. De vuurtoren is een dankbaar onderwerp in de media. Zo heeft Thomas Berge een clip opgenomen bij de vuurtoren en zijn er diverse tv-programma's zoals Nieuws uit de Natuur en RTV Noord-Holland 'uit de hoogte' langs geweest bij de toren.

Activiteiten

- **Nacht van de Nacht 2015.** Bezoekers konden deze avond, voor de normale entreprijs, de toren beklimmen en in het donker over Texel en de zee uitkijken. Meer dan 300 bezoekers hebben van deze unieke mogelijkheid gebruikgemaakt.
- **Avondexcursies.** In samenwerking met Landal Sluftervallei zijn we in 2015 begonnen om exclusieve avondexcursies aan te bieden aan de gasten van Sluftervallei. De try-outs in de herfst- en kerstvakantie zijn goed bevallen.
- **Monumentendag.** Op Open Monumentendag was de toren gratis toegankelijk en konden mensen bovendien bij het licht kijken. Zo'n 500 mensen hebben dit jaar van de gelegenheid gebruik gemaakt. Een minpuntje was dat er op het laatste moment vanuit RWS geen personeel beschikbaar was om e.e.a. te begeleiden. Hierdoor hebben we de hele dag extra personeel in moeten zetten

Andere resultaten

- **Bestrating rondom vuurtoren.** De entree aan de voet de vuurtoren was niet erg vriendelijk voor publiek. Er is voor gekozen om de beleving als uitkijkpunt te versterken en de entree vriendelijker en ruimer te maken door om de vuurtoren een rond straatwerk aan te leggen en de situatie met de hekwerken publieksvriendelijker in te richten. Helaas is gebleken dat niet alle ingrepen vruchten afwierpen. Het publiek trad vaker buiten de gebaande paden waardoor het terrein hier en daar is vertrapt. Dit wordt in 2016 hersteld.
- **Upgrade binnenzijde vuurtoren.** De binnenzijde van de vuurtoren was toe aan een grote beurt. Hiervoor is de vuurtoren twee weken gesloten geweest in de winter.
- **Aanpakken fietsproblematiek door gemeente.** Een doorn in het oog was de situatie met fietsen rondom de entree van de vuurtoren. In goed overleg met gemeentewerken is door de gemeente een royale fietsparkeergelegenheid gerealiseerd op het parkeerterrein bij de strandopgang/entree vuurtoren. Deze functioneert naar volle tevredenheid.
- **Veranderen van de openstelling.** Om meer duidelijkheid te verkrijgen in de openstelling, is besloten voortaan steeds dezelfde openingstijden te hanteren. Er waren voorheen verschillende openingstijden met variatie in de avonden en het weekend en verschillen tussen zomer en winter. Vanaf 2015 is de avondopenstelling in de zomer opgeheven en is de vuurtoren elke openingsdag van 10 tot 17 toegankelijk. Vanwege de verbreding van het seizoen is ervoor gekozen de rek op te zoeken rondom de winter en meer dagen open te gaan in zowel het najaar van 2015 als in het voorjaar van 2016.

4. Museale activiteiten per museum/locatie toegelicht

Vooruitblik 2016

In 2016 hopen we uiteraard minstens eenzelfde aantal bezoekers te bereiken en de toren als goed onderhouden topmonument te kunnen aanbieden aan de toerist en Texelaar.

Ook in 2016 wordt via Landal Sluftervallei exclusieve avondopenstelling aangeboden. Vooralsnog staat dit elke woensdagavond in de vakanties gepland. In 2016 zal de vuurtoren niet meer gratis opengesteld worden op Open Monumentendag. Wel willen we die dag extra activiteiten bieden.

5. Voor wie – Doelgroepen en stakeholders

Zonder publiek heeft een museum geen bestaansrecht. Publiek zorgt voor inkomsten waardoor wij onze missie kunnen bewerkstelligen. Maar kennen we ons publiek goed genoeg? Dat is een absolute voorwaarde om mensen te werven, te bedienen en aan ons te binden. De afdeling Communicatie is in 2015 opnieuw ingericht en uitgebreid en is nu daadkrachtiger met een bredere focus. In 2016 wordt de basis gelegd voor een vernieuwd marketing- en communicatieplan die past bij de Meerjarenstrategie 2016-2020. STM heeft naast het publiek te maken met andere doelgroepen en stakeholders die van belang zijn voor de organisatie. Deze kunnen per locatie verschillen. Hieronder een overzicht.

Bezoekers

- De aantallen bezoekers zitten de laatste jaren een beetje in de lift, op Kaap Skil na. Uit de TESO-cijfers blijkt dat er in 2015 2% meer personen zijn vervoerd. Het bezoek aan de musea is zeer weersgevoelig. Ook blijkt dat in de schoolvakanties het aanbod op Texel steeds groter wordt. Voor STM ligt de uitdaging in het blijven trekken van herhalingsbezoekers maar ook in het aantrekken van bezoekers die nu niet komen.
- Met bezoekers wordt vooraf gecommuniceerd via website, social media, advertenties en free publicity. Via e-mail en telefoon wordt door bezoekers gevraagd om bezoekeninformatie, maar ook over allerlei natuurgerelateerde onderwerpen. De conservator, diervverzorgers, educatief medewerkers en afdeling communicatie zoeken op elke vraag een antwoord.
- De naamsbekendheid van Ecomare onder Texelbezoekers is groot (89%). Bij Kaap Skil blijkt een van de problemen te zijn dat potentiële bezoekers niet begrijpen wat ze kunnen verwachten. Daarnaast blijkt uit onderzoek dat het verwarrend werkt dat er twee juttersmusea zijn op Texel, waarvan Flora meer zichtbaar is als juttersmuseum. In 2016 gaan we hiermee aan de slag.
- De samenstelling van de museumbezoekers loopt gelijk aan die van de gemiddelde Texel-bezoekers en bestaat voornamelijk uit toeristen en dagjesmensen (VVV monitor). Bij Ecomare komt 28% uit Noord-Holland en 20% uit Duitsland. Ruim 40% bestaat uit herhalingsbezoekers. In het voor- en najaar komen er veel senioren en gezinnen met jonge kinderen. In de schoolvakanties meer gezinnen met kinderen en hogere inkomens/opleiding.
- Op Zoover halen Ecomare (8,3), Kaap Skil (8,2) en Vuurtoren Texel (8,0) cijfers die stemmen tot tevredenheid. Uit het doorlopend bezoekersonderzoek van Ecomare bleek ook in 2015 een hoge waardering voor Ecomare. Bezoekers gaven gemiddeld een 8,4, 68% van de bezoekers blijft langer dan 2 uur in Ecomare en de zeehonden vormen nog steeds de belangrijkste reden voor een bezoek aan Ecomare. Vanaf 2016 gaat ook meer ingezet worden op structureel bezoekersonderzoek bij de andere locaties.
- STM heeft ook vele mensen die niet per se een fysiek bezoek brengen, maar op andere manieren op de hoogte blijven. Via nieuws en persberichten op onze websites, inschrijving op de digitale nieuwsbrief en onze social-media-kanalen kunnen geïnteresseerden op de hoogte blijven.

5. Voor wie – Doelgroepen en stakeholders

Scholen

- Zowel Kaap Skil als Ecomare ontvangt leerlingen van basis- tot hoger onderwijs. Kaap Skil ontving in 2015 100 schoolgroepen (3.200 leerlingen), Ecomare 800 groepen (20.000 leerlingen). Bij de Vuurtoren wordt dit niet actief aangeboden omdat groepen vaak te groot zijn voor een bezoek. Bij de Vuurtoren mogen slechts vijftig mensen tegelijk in de toren aanwezig zijn.
- Scholen melden zich met vragen vooral telefonisch en via e-mail. Er is een stage-onderzoek gedaan om uit te zoeken welke scholen niet meer naar Ecomare komen en waarom, er zijn vragenlijsten opgesteld voor de telefonistes en ideeën gevormd hoe scholen te bereiken die wel naar Texel komen maar niet bij onze musea boeken. Dit zal in 2016 verder worden opgepakt.
- STM bereikt veel leerlingen. De laatste jaren is er sprake van een terugloop, mede ingegeven door demografische verschuivingen. Er loopt een onderzoek naar behoeftes van scholen en hoe zij het beste kunnen worden bereikt. Dit zal verder worden uitgewerkt in een apart plan van aanpak. De afdeling Educatie ontwikkelde tot nu toe alleen lespakketten voor Ecomare. De inzet is dat deze afdeling vanaf heden ook pakketten gaat ontwikkelen voor de andere musea van STM. Momenteel ontwikkelt Ecomare samen met de andere wadden-centra, educatieve lespakketten voor alle schoollagen in het kader van een film van Ruben Smit (bekend van de film De Nieuwe Wildernis) over het Waddengebied die in 2018 wordt uitgebracht. Dit kan een boost geven aan het gehele educatieve aanbod.

Excursiegangers

- Excursies worden aangekondigd op onze website en allerlei agenda's. Deze worden onder andere in de toeristenkrantjes geplaatst. Boeking, betalingen en bevestigingen lopen via de Ecomarewebsite. Ook vanuit Kaap Skil worden excursies georganiseerd naar Fort de Schans. Deze worden mondjesmaat afgenomen, maar ook niet actief in de markt gezet.

Donateurs

- Maandelijks krijgen de donateurs een digitale nieuwsbrief via de e-mail. In het voor- en najaar is er een mailing per post met het papieren 'Ecomarebericht', een bedankbrief en één keer per jaar een foto van de geadopteerde zeehond of bruinvis. Donateurs waarderen zeer dat wordt gemeld waaraan hun geld wordt besteed. Er is op 22 juni 2015 in Ecomare een Donateursdag georganiseerd, met allerlei leuke activiteiten en een VIP lunch.
- De molen van Kaap Skil werkt ook met donateurs. Dat zijn er zo'n 200. Dit wordt geregeld door Stichting de Traanroeier.

Sponsors/fondsen/particuliere giftgevers

- Alle communicatie loopt via de coördinator Fondsenwerving en de directie. Sponsors/fondsen worden uitgenodigd voor de donateursdag, bij het uitzetten van zeehonden en openingen van een tentoonstelling of oplevering van een project. Ook worden andere ontmoetingen georganiseerd om sponsors onze blij van waardering te kunnen geven. Er ligt een plan om sponsors en fondsen te werven. Verder proberen we via adwords campagnes en via o.a. notarissen op het netvlies te komen van mensen die willen schenken. We hebben ook zogenaamde stopperadvertenties die door media gratis worden geplaatst als er voldoende ruimte is.

5. Voor wie – Doelgroepen en stakeholders

Samenwerkingsverbanden & overheden

- Stichting Texels Museum werkt samen met diverse organisaties, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Nationaal Park Duinen van Texel, Stichting De Noordzee, IVN, Stichting SOS Dolfijn, Zeehondencrèche Pieterburen, ASeal Stellendam, de Waddenvereniging, de onderzoeksinstituten NIOZ en Imares, het Ministerie van Economische Zaken, Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord, VVV, OSG 'De Hogeberg', de Texelse basisscholen en de gemeente Texel. Daarnaast is er contact met heel veel verschillende scholen in heel Nederland en daarbuiten. Verder is onder meer samengewerkt met Stichting Waddencentra, de Noordwester op Vlieland, centrum voor Natuur en Landschap op Terschelling, Natuurmuseum Ameland, bezoekerscentrum NP Schiermonnikoog, Artex, BBZ (bruine vloot), Duinbehoud, de Helderse Vallei, International Wadden Sea School, Vereniging Kust en Zee, de Lieuw, NP Oosterschelde, NP Lauwersmeer, Naturalis, Olievogelopvang Nederland, Stichting Pro Sea, Reclassering, NET, Stichting Nijldier, Stichting Veldwerk Nederland, Stichting Welzijn Ouderen Texel, TESO, Vogelasiel De Paddestoel, Vogelbescherming, VVV Texel en WILDzoekers.
- Kaap Skil werkt – naast enkele van bovengenoemde organisaties – samen met de Duikersclub Texel, de provincie Noord-Holland, de Rijksdienst Cultureel Erfgoed, diverse archeologen, kunstenaars, andere musea, depot in Lelystad, Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.
- De Vuurtoren werkt naast bovengenoemde partners met Rijkswaterstaat, Staatsbosbeheer, logiesverstrekkers et cetera.

We communiceren met deze partijen onder andere via het persoonlijke netwerk, onze social media, nieuwsberichten en uitnodigingen voor bijeenkomsten en openingen.

Hoe bereiken we onze bezoekers?

Advertenties

Uit ons eigen marktonderzoek (2014) blijkt dat toeristen zich op het eiland nog steeds op traditionele manieren oriënteren. Het advertentiebudget van STM is daarom met name ingezet op Texel. In het hoogseizoen plaatsen we advertenties in de Vakantiekant, Texel dit Weekend, TexelNu en abriposters op veelbezochte plekken. Verder verspreiden we wervingsfolders en posters bij logiesverstrekkers, nemen we deel aan arrangementen en acties. Daarnaast promoten we onze musea en activiteiten natuurlijk ook steeds meer via digitale agenda's, websites, social media en mobiele apps.

Ook in 2015 zijn er zeer regelmatig Ecomare stopperadvertenties geplaatst in landelijke en regionale dagbladen. Daarin doet Ecomare een oproep om de zeehondenopvang te steunen door middel van het adopteren van een zeehond.

Free publicity

Voor alle musea geldt dat er bijna wekelijks iets terug te vinden is van de pers- en nieuwsberichten in de lokale media (Texelse Courant, Texel dit Weekend) en zeer regelmatig in de regionale pers (Noord-Hollands Dagblad en RTVNH). Op landelijke websites worden frequent nieuwsberichten overgenomen, maar dit is lastig meetbaar. Ook komen veel journalisten op bezoek, spontaan of bijvoorbeeld via VVV persreizen. Er waren geen opvallende nieuwsfeiten dit jaar die heel breed het landelijke nieuws haalden. Diverse landelijke TV ploegen bezochten Ecomare voor de landelijke

5. Voor wie – Doelgroepen en stakeholders

programma's Klokhuis, Jill, Vroege Vogels, de Buitendienst en Nederland Proeft. Zelfs een TV ploeg uit Nieuw Zeeland die informatie kwam vragen over de Doggersbank. Een medewerker van Ecomare is met een Braziliaanse TV ploeg het wad op geweest. Kaap Skil kreeg de ploeg van de Rijdende Rechter op bezoek: op zoek naar de roots van mr. Frank Visser.

Websites

De websites van Stichting Texels Museum moeten worden vernieuwd. Dit is een groot project dat in 2016 en 2017 zal worden uitgewerkt. In de tussentijd is besloten om voor Ecomare een aparte website te lanceren voor mobiele telefoons. Inmiddels heeft deze compacte versie al bijna net zo veel bezoekers als de homepage van onze gewone website. Ruim 26 procent van de websitebezoeken komt via mobiele telefoons. Qua sessies en bezoekers heeft de Ecomare website het beter gedaan dan in 2014: 6% meer sessies en 5% meer bezoekers. Door het verleggen van de focus in de Google Grants-campagnes en een opwaardering van de rubriek 'Steun Ecomare' worden de bezoekers nu meer dan voorheen gestimuleerd om Ecomare te bezoeken en/of te steunen. Daarnaast is ervoor gezorgd dat bij alle websites de vindbaarheid in google werd vergroot. De website van Kaap Skil heeft het in 2015 beduidend beter gedaan dan in 2014 met bijna 16% meer sessies. Dit is voor een belangrijk deel te danken aan het verbeteren van de vindbaarheid van de pagina's in de zoekmachines als google(SEO). Eind 2015 is ook de nieuwsrubriek zodanig aangepast dat de afzonderlijke artikelen goed gevonden kunnen worden via de zoekmachines.

Social Media

In 2015 schreef Ecomare 337 nieuwsberichten voor de website. Deze berichten werden 78.244 keer bekeken. Nieuwsberichten over zeehonden en walvisachtigen werden over het algemeen het best bekeken.

In 2015 plaatste Ecomare 570 Facebookberichten. Het aantal Facebookvrienden groeide van 3.126 naar 5.726. Dit kwam met name door een proef of meer activiteit van onze kant op Facebook resulteert in meer volgers en een tweetal korte advertentiecampagnes.

Op Twitter kreeg Ecomare er 505 volgers bij in 2015 (totaal 4.120), en werden onze tweets 814.055 keer bekeken.

Ook Kaap Skil en De Oudheidkamer plaatsten nieuws op hun Facebookpagina's (700 volgers). Op Facebook is het aantal pagina-vind-ik-leuks gestegen van 227 naar 700. Op Twitter heeft Kaap Skil nu 376 volgers. In 2016 wordt social media voor Kaap Skil gericht aangepakt.

De Vuurtoren Texel plaatst tweets, met vaak mooie foto's, over de Vuurtoren op de homepage.

Vooruitblik 2016

In 2016 wordt de basis gelegd voor een vernieuwd marketing- en communicatieplan. Veel aandacht wordt besteed aan de customer journey, STM op de kaart zetten, het aanboren van nieuwe markten en kennis opbouwen van onze relaties en bezoekers door uitgekende publieksonderzoeken. Ook het verwerven en behouden van donateurs, sponsors en fondsen verdient verdere verdieping. De mediamix moet worden afgestemd op onze doelen en de online media opnieuw vormgegeven en in de markt gezet. Ook wordt een aanzet gedaan tot nieuwe of aangescherpte huisstijlhandboeken voor alle locaties.

In 2016 zal nog meer aandacht uitgaan naar social media om bezoekers te binden, te enthousiasmeren en informeren over onze activiteiten en om een podium te bieden voor de ervaringen van de bezoekers.

5. Voor wie – Doelgroepen en stakeholders

Klachtenregeling

Stichting Texels Museum kent een procedure voor het omgaan met klachten van bezoekers, donateurs en andere belanghebbenden. Via post, e-mail (receptie)medewerkers en suppoosten komen de klachten en suggesties bij de afdelingshoofden terecht. Aan de betrokken personen worden contactgegevens gevraagd om op hun klacht te kunnen reageren. Binnen twee dagen wordt een passende reactie verzonden door het afdelingshoofd of de manager.

Zo nodig wordt overlegd met de directie. Alle klachten en opmerkingen worden geregistreerd bij het directiesecretariaat.

In 2015 ontvingen we bij Ecomare twee klachten per e-mail/website en een telefonische klacht. Een bezoeker van de Vuurtoren is teruggebeld naar aanleiding van een discussie met een medewerker. Een bezoeker van Ecomare had na een valpartij letsel en schade. Ecomare heeft dit opgelost door contact op te nemen met de betreffende partij en vanzelfsprekend de kosten te vergoeden.

Na het zomerseizoen is onder alle medewerkers van de front office van STM een enquête gehouden om verbeteringsuggesties van het publiek en de medewerkers zelf in kaart te brengen. Dit betrof veelal bekende aandachtspunten, maar leverde ook nieuwe inzichten op. Op een aantal gebieden is vervolgens ook actie ondernomen, bijvoorbeeld door het werken aan meertalige voerpresentaties door de Dierverzorging, het creëren van een lunchruimte voor de receptiemedewerkers van Ecomare en het openbaar toegankelijk maken van het restaurant van Kaap Skil.

6. Door wie? - Ons personeel

Stichting Texels Museum wordt - zoals hierboven beschreven - gevormd door Ecomare in De Koog, Kaap Skil in Oudeschild, de Oudheidkamer in Den Burg en de Vuurtoren bij De Cocksdorp. Binnen de stichting is de algemeen directeur verantwoordelijk voor de hele organisatie. Samen met de managers van Kaap Skil en de Oudheidkamer en van de Vuurtoren en met de afdelingshoofden worden de verschillende activiteiten aangestuurd.

Cao

Als lid van de Museumvereniging volgt de stichting de Museum-cao. In juni 2015 is een nieuwe cao overeengekomen met de vakbonden, met een looptijd van 1 april 2015 tot 1 oktober 2016. Deze cao is afgestemd op de Wet Werk en Zekerheid, die in 2015 een aantal wijzigingen met zich meebracht. In de cao is een loonsverhoging van 1,6% over anderhalf jaar afgesproken.

Medewerkers

In 2015 waren in totaal 105 medewerkers bij de stichting in dienst. De gemiddelde leeftijd op 31 december 2015 was 46 jaar (in 2014 was deze 47 jaar). De gemiddelde duur van het dienstverband voor medewerkers met een vast dienstverband lag in 2015 op bijna 12 jaar (in 2014 op ruim 14 jaar).

Betaalde medewerkers	2015	2014
Totaal aantal medewerkers	105	108
Totaal fte	57,5 fte	59,3 fte
Waarvan oproepkrachten	13,8 fte	11,5 fte

Van vier medewerkers met een vast dienstverband is in 2015 afscheid genomen. Naast de jaarlijkse in- en uitstroom van seizoensmedewerkers bij receptie, restaurant en educatie waren er twee vacatures. Per 1 juli is een oproepkracht gestart bij de Dierverzorging en per 1 december is de vacature voor een fulltime medewerker Techniek ingevuld.

Verzuim

Het ziekteverzuim binnen de stichting over heel 2015 bedroeg 3,3%, wat ongeveer gemiddeld is in de branche Cultuur, Sport en recreatie. In 2014 was dit 5,9%. In 2016 zal aandacht worden besteed aan het verzuimbeleid zodat medewerkers weten wat er van ze wordt verwacht. Ook zullen de leidinggevenden een training verzuimbegeleiding volgen, om frequent en langdurig zieken zo goed mogelijk te kunnen begeleiden bij de re-integratie.

Inkrimpen vast personeelsbestand

Het personeelsbestand van met name Ecomare was in de loop der jaren uitgedijd. In 2015 is door natuurlijk verloop het aantal fte al een stukje teruggebracht: ontstane vacatures werden niet 1 op 1 opnieuw ingevuld. Uit de strategische keuzes kwam bovendien een reorganisatie voort binnen Ecomare, waarbij de functie van Medewerker informatiedienst per januari 2016 komt te vervallen. De vier betreffende medewerkers kunnen intern worden herplaatst op verschillende afdelingen. Ook in 2016 wordt kritisch gekeken naar het opnieuw invullen van vrijkomende functies. Nieuw personeelsbeleid houdt rekening met aanstellingen voor projectmatig werken, waarbij wordt voorkomen dat uit projectwerk vaste aanstellingen ontstaan. Bovendien worden projecten kritischer beoordeeld op hun bijdrage aan de doelstellingen van de stichting en op de financiële haalbaarheid op lange termijn.

6. Door wie? - Ons personeel

Opleiding en scholing

In 2015 is het budget voor opleiding en scholing onder meer besteed aan een intensieve training op het gebied van fondsenwerving. Een aantal receptiemedewerkers heeft een basiscursus Italiaans gevolgd en een van de diervverzorgers is gestart met een opleiding Kynologisch gedragstherapeut. Daarnaast hebben enkele medewerkers een coachingstraject gevolgd. In 2016 is extra geld begroot voor opleiding. Medewerkers in een veranderde of nieuwe functie moeten immers de benodigde kennis en vaardigheden kunnen opdoen. De diervverzorgers zullen taaltrainingen volgen met het oog op meertalige voerpraatjes. Om het hostmanship stichtingsbreed stevig te integreren, zal een stichtingsbreed aanbod worden samengesteld voor medewerkers en vrijwilligers.

Vrijwilligers

De vrijwilligers van de Stichting Texels Museum zijn in de loop der jaren steeds meer geïntegreerd in de organisatie en hun werk is absoluut onmisbaar geworden. Zij worden gewaardeerd om hun belangeloze inzet en het plezier waarmee zij bijdragen aan een positieve ervaring voor elke bezoeker. Iedere vrijwilliger doet dit op zijn eigen manier; door het geven van informatie, contact maken met bezoekers, het vertellen van verhalen of zorgen voor een opgeruimd museum. In 2015 hebben ongeveer 80 vrijwilligers zich ingezet op de verschillende locaties. De Oudheidkamer wordt sinds jaar en dag grotendeels door vrijwilligers gedragen. Ook bij Kaap Skil zijn vele vrijwilligers actief zoals visrokers, touwslagers, molenaars en verhalenvertellers. Bij Ecomare hebben vrijwilligers in 2015 een flink aantal suppoostactiviteiten uitgevoerd in het museum. Enkele vrijwilligers ondersteunden de afdeling diervverzorging met onder meer schoonmaakwerkzaamheden en het transport van zeehonden. In de zomer van 2015 is een poule van vrijwilligers opgezet om het buitenterrein van Ecomare vrijwel dagelijks vrij te maken van rondzwervend afval. Dit geeft het buitenterrein een fraaie aanblik, maar is vooral ook belangrijk vanwege het gevaar dat zwerfafval vormt voor de bruinvissen.

In 2016 zal voor de vrijwilligers scholing worden aangeboden op het gebied van Hostmanship, om zich nog bewuster te worden van hun uitstraling in het contact met de bezoekers.

De stichting biedt de vrijwilligers een boeiende en levendige werkomgeving waar hun inzet bijzonder wordt gewaardeerd door collega's en door bezoekers. Voor veel vrijwilligers is het directe contact met het publiek een belangrijke motivatie. Kaap Skil, de Oudheidkamer en Ecomare hebben vaste contactpersonen voor de vrijwilligers. Deze contactpersonen verzorgen de werkroosters en maken nieuwe vrijwilligers wegwijs in de organisatie. De vrijwilligers krijgen zo nodig werkkleding van de stichting in bruikleen en ontvangen een vergoeding voor gemaakte onkosten.

7. Hoe werken we - bedrijfsvoering

Bedrijfsbreed werken

In 2015 is een plan gemaakt in overleg met hoofden, Raad van Toezicht en Ondernemingsraad om bedrijfsbreed te gaan werken. Dit houdt in dat alle back-office-afdelingen van STM nu voor alle locaties plannen maken en uitvoeren. Met name de afdeling Communicatie is anders ingericht, en de oude afdeling Informatie is komen te vervallen. Het bedrijfsbrede werken wordt in 2016 geïmplementeerd. Directe aanleiding was de noodzaak om te bezuinigen en om meer efficiënt te gaan samenwerken. Maar ook om dingen op een hoger plan te kunnen tillen door de bundeling van krachten en expertise. Een uitvoerige beschrijving is te vinden in de Meerjarenstrategie 2016-2020.

Duurzaam werken

Ecomare werkt al geruime tijd met de Green Key. Door dit keurmerk is het duurzame werken geborgd binnen STM. In 2015 is besloten de Green key ook voor de andere locaties te gaan hanteren als uitgangspunt. Green Key (voorheen de Milieubarometer) is een internationaal keurmerk voor bedrijven in de toerisme- en recreatiebranche. Bedrijven met een Green Key keurmerk voldoen aan een groot aantal verplichte en optionele maatregelen met betrekking tot milieuzorg en Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO). Green Key Nederland kent drie niveaus: Brons, Zilver en Goud. Ecomare heeft de classificatie Goud. Green Key is een programma van de Foundation for Environmental Education (FEE). Deze organisatie (die wereldwijd actief is) heeft als doelstelling de waardering en kennis van natuur en milieu zo breed mogelijk te bevorderen.

8. Risicoparagraaf

Tegenwoordig kunnen risico's binnen zeer korte tijd realiteit worden. Dit vraagt om een systematische en duurzame aanpak bij het vaststellen, monitoren en managen van risico's. In 2015 is bij het herijken van de strategie ook nadrukkelijk aandacht besteed aan het opnieuw vaststellen van het risicoprofiel en het in kaart brengen van de belangrijkste risico's van de stichting.

We onderscheiden drie categorieën risico's: externe risico's, financiële risico's en reputatie risico's. Bij elk van deze categorieën zijn ook de te nemen maatregelen bepaald.

Risicoprofiel Stichting Texels Museum

1. Externe risico's

1.1 natuurrampen

Plotselinge van buiten komende natuurrampen (olieramp of zeehondenvirus) kunnen een groot beroep doen op de organisatie, waardoor het dagelijks werk in de knel komt.

Maatregel: draaiboeken voor calamiteiten en gebruikmaking van een pool oproepkrachten en vrijwilligers.

1.2 bedrijfsstilstand door brand

Door brand in een van de museumgebouwen kan bedrijfsstilstand ontstaan.

Maatregel: STM heeft een 'bedrijfsschadeverzekering' die verzekert tegen het risico van bedrijfsstilstand en in geval van brand of waterschade gedurende maximaal twee jaar het omzetverlies compenseert zodat in ieder geval de vaste lasten doorbetaald kunnen worden.

2. Financiële risico's

De financiële positie van STM wordt momenteel als voldoende beoordeeld. De solvabiliteit is in de afgelopen jaren verbeterd

2.1 afhankelijkheid bezoekers

Stichting Texels Museum ontvangt jaarlijks ruim 90% van de baten uit de bijdragen van de bezoekers aan een van de locaties. Fluctuaties en terugloop van de bezoekersaantallen hebben grote invloed op de bedrijfsvoering.

Maatregel: door te werken met meer tijdelijke in plaats van vaste krachten kunnen schommelingen in het aanbod van bezoekers beter worden opgevangen.

2.2 overheidssubsidies

De structurele (gemeentelijke) overheidssubsidie bedraagt momenteel zo'n 6% van de totale baten en wordt voor het grootste deel besteed aan de locatie Kaap Skil in Oudeschild. Verlaging of stopzetting van de overheidssubsidie zal direct van invloed zijn op de exploitatiemogelijkheden van Kaap Skil.

Maatregel: Kaap Skil gaat actief op zoek naar aanvullende funding mogelijkheden waarmee de afhankelijkheid van de gemeentelijke subsidie minder wordt.

2.3 liquiditeitsschommelingen

Omdat STM een seizoenbedrijf is kunnen grote liquiditeitsschommelingen ontstaan.

Maatregel: door een adequate liquiditeitsprognose en goede afspraken met onze huisbank kunnen liquiditeitstekorten vooraf goed worden ingeschat en eventueel worden verholpen.

8. Risicoparagraaf

3. Reputatierisico's

In verband met de snelheid van digitale ontwikkelingen en sociale media kunnen nieuwsberichten met een negatief sentiment zich sneller verspreiden, een breder publiek bereiken en worden ze ook voor langere tijd digitaal vastgelegd. Dit kan grote invloed hebben op de bereidheid om Ecomare met een donatie te steunen of om een van de museumlocaties te bezoeken.

Maatregelen: in alle uitingen wordt neutrale en zoveel mogelijk wetenschappelijk gefundeerde informatie verstrekt. Verder werken we met een duidelijke klachtenprocedure die voldoet aan de CBF-richtlijnen. Klachten worden regelmatig geëvalueerd en minimaal één keer per jaar met de RvT besproken.

4. Bestuur en organisatie

De organisatie heeft in het recente verleden ervaring opgedaan met uitval van sleutelpersonen.

Hierdoor zijn inmiddels de nodige stappen genomen om ervoor te zorgen dat werkzaamheden van sleutelpersonen geborgd worden.

Maatregelen: STM heeft het voornemen om de belangrijkste regels, procedures en afspraken binnen de stichting vast te leggen in een systeem. Hiermee zullen bij uitval de belangrijkste werkprocessen niet stagneren en weet iedereen hoe er gehandeld moet worden.

Risicomanagementsysteem

Een keer per jaar zal intern het risicoprofiel van STM tegen het licht worden gehouden. Ook worden vanaf 2015 jaarlijks met de verzekeringspecialist alle bedrijfsrisico's besproken. Met behulp van zogenaamde kans-effect matrices wordt gekeken naar het verband tussen de kans en het effect van bepaalde risico's. Vervolgens wordt door de directie per risico bepaald hoe om te gaan met het risico: vermijden, verminderen, overdragen/verzekerden of zelf dragen

Verder wordt jaarlijks door de externe accountant tijdens de interim controle de administratieve organisatie onderzocht en de daarin verankerde maatregelen van interne controle.

9. Verantwoordingsverklaring van de Raad van Toezicht

De directie en de Raad van Toezicht van Stichting Texels Museum leggen in deze verantwoordingsverklaring vast op welke wijze zij invulling geven aan:

1. de functiescheiding tussen uitvoeren, besturen en toezicht houden;
2. het continu verbeteren van effectiviteit en doelmatigheid bij het realiseren van de doelstelling;
3. het optimaliseren van de relaties met belanghebbenden.

Door het ondertekenen van de zogenaamde 'Bijlage 12' van het CBF onderschrijven de leden van de Raad van Toezicht en de directie van de stichting ook individueel deze drie principes van goed bestuur voor goede doelen.

Scheiding van uitvoering, bestuur en toezicht

Stichting Texels Museum heeft in haar statuten de functie 'toezicht houden' (vaststellen of goedkeuren van plannen en het kritisch volgen van de organisatie en haar resultaten) duidelijk gescheiden van het 'besturen' dan wel van de 'uitvoering'. De stichting wordt bestuurd door de directie, waarop toezicht wordt gehouden door de Raad van Toezicht. De Raad van Toezicht heeft een financiële auditcommissie ingesteld die onder meer toezicht houdt op het financiële verslaggevingsproces. De wettelijk voorgeschreven ondernemingsraad levert vanuit het oogpunt van medezeggenschap een bijdrage aan een goed bestuur van de stichting.

De verhouding tussen de Raad van Toezicht en de directeur is, voor zover niet in de statuten geregeld, vastgelegd in een reglement waarin de verantwoordelijkheden en taken zijn benoemd. Ook de verhouding tussen auditcommissie, Raad van Toezicht en directeur is vastgelegd in dit reglement. De statuten voldoen aan het vigerende Reglement CBF-Keur. De organisatie onderschrijft de Code voor Goed Bestuur bij fondsenwervende goededoelenorganisaties (Code Wijffels) en voldoet aan alle vereisten die deze code stelt.

Er is een systeem voor monitoring en evaluatie met kwartaal- en jaarrapportages.

Bij de ontwikkeling van de nieuwe strategische plannen in 2015, is mede op initiatief van de RvT veel aandacht uitgegaan naar de ontwikkeling van een systeem met hiërarchische doelstellingen (organisatie als geheel, afdelingen, individuen) en meetbare en met een vaste frequentie gerapporteerde succesindicatoren. Deze aanpak zal in 2016 vorm krijgen.

Directie

De taken en bevoegdheden van de directeur zijn vastgelegd in de statuten van de stichting en in het directiereglement.

De directie van Stichting Texels Museum werd tot 1 februari 2015 gevormd door dhr. H.G. Wierenga. In de periode 1 februari – 31 maart namen dhr. H. Smallenbroek en mw. A. Schrama de directietaken waar. Per 1 april 2015 is Pauline Folkerts-Nieuwenhuizen gestart als nieuwe directeur. De bezoldiging van de directie staat vermeld in de toelichting op de staat van baten en lasten.

Raad van Toezicht - samenstelling

De samenstelling van Raad van Toezicht was per januari 2015 als volgt:

Dhr. J. Beijert (voorzitter), benoemd tot 1 november 2015;

Dhr. R.W. Heutink, benoemd tot 5 december 2018;

Mw. A. van der Horst, benoemd tot 5 december 2018;

Mw. A. Westbroek, benoemd tot 5 december 2018.

9. Verantwoordingsverklaring van de Raad van Toezicht

Per 1 maart 2015 is de heer J. Beijert teruggetreden als voorzitter. De heer R.W. Heutink is daarop tot voorzitter benoemd. Om de Raad van Toezicht weer te versterken met een lid met een financiële achtergrond, is een sollicitatieprocedure gestart. Dit resulteerde in het toetreden van dhr. F. Koster per 27 november 2015. Hij is benoemd voor een periode van vier jaar, tot 27 november 2019.

Raad van Toezicht - taken

De Raad van Toezicht houdt integraal toezicht op het functioneren en het beleid van de directie en benoemt, schorst en ontslaat de leden van de directie. De Raad van Toezicht houdt ook toezicht op de algemene gang van zaken van de stichting en stelt begroting, jaarrekening en beleidsplannen van de stichting vast. De leden van de Raad van Toezicht hebben inzicht en ervaring op bestuurlijk, organisatorisch, financieel, wetenschappelijk en/of toeristisch gebied voor hun toezichthoudende taak en om als klankbord voor de directie te kunnen dienen. De leden kunnen zich onvoorwaardelijk en geloofwaardig achter de doelstelling van de stichting scharen en beoefenen geen andere functies die als belangenverstrengeling kunnen worden aangemerkt. Daarnaast zijn zij goed geïntegreerd in de Texelse samenleving en hebben draagvlak bij relevante Texelse groeperingen. De leden van de Raad van Toezicht ontvangen een onkostenvergoeding van € 1500,- per kalenderjaar.

Raad van Toezicht - activiteiten

Op 1 april heeft de Raad van Toezicht een nieuwe directeur benoemd, als afsluiting van een procedure waarbij een breed samengestelde selectiecommissie betrokken was.

In totaal hebben directie en RvT in 2015 8 keer formeel met elkaar vergaderd, waarbij de financiële gang van zaken gerapporteerd en besproken is, en alle zaken die de continuïteit van de STM beïnvloeden aan de orde zijn geweest.

De RvT is nauw betrokken geweest bij de ontwikkeling van de nieuwe missie en strategie voor de STM, een traject dat gestart is met een gezamenlijke sessie van directie en RvT op 19 juni, onder leiding van een externe adviseur.

De managementletter van accountantsbureau PwC is op 29 juli besproken door PwC, RvT, hoofd administratie en directie en de jaarrekening 2014 werd goedgekeurd op 6 augustus 2015.

Na een selectieprocedure waarbij RvT, directie en hoofd administratie betrokken zijn geweest werd op 27 oktober de nieuwe accountant BDO aangesteld.

Het jaarlijkse overleg tussen Raad van Toezicht en Ondernemingsraad vond plaats op 13 maart.

De Raad van Toezicht heeft op 21 december een evaluatie gehouden van het eigen functioneren. Het functioneringsgesprek over 2015 met de directeur vond plaats op 29 januari 2016.

9. Verantwoordingsverklaring van de Raad van Toezicht

Raad van Advies

Naast de Raad van Toezicht kent de stichting een Raad van Advies. De leden van de Raad van Advies worden gekozen op basis van hun specifieke expertise, ervaring en netwerk die van belang zijn voor het functioneren van de stichting. De Raad van Advies adviseert de directie en de Raad van Toezicht over beleid, strategie, netwerk en diverse relevante ontwikkelingen. Dat kan betrekking hebben op verschillende terreinen zoals museale kennis, educatieve en voorlichtende activiteiten, fondsenwerving, politiek, natuur, milieu, cultuur of maritieme historie.

In 2015 is er zeer beperkt contact geweest tussen de directie, en de Raad van Advies, maar tot een bijeenkomst is het niet gekomen. In de Raad van Advies hadden eind 2014 zitting: dhr. H. Dessens, dhr. H. Hilstra, Mw. J. Geldorp, Mw. E.M. Jacobs en dhr. W. de Waal. De leden van de Raad van Advies verrichten hun werkzaamheden belangeloos. In 2016 zal het contact met de Raad van Advies nieuw leven worden ingeblazen.

10. Jaarrekening 2015

10.1 Balans na resultaatbestemming (bedragen x 1.000)

De balans geeft de financiële positie weer van Stichting Texels Museum per 31 december 2015. Ter vergelijking zijn de cijfers van 2014 weergegeven.

activa (x €1.000)	31 december 2015	31 december 2014
1. materiële vaste activa	12.412	13.228
2. voorraden	71	94
3. vorderingen en overlopende activa	358	324
4. liquide middelen	981	1.037
totaal activa	13.822	14.683

passiva (x €1.000)	31 december 2015	31 december 2014
5a. - continuïteitsreserve	980	652
5b. - bestemmingsreserves	3.982	3.957
5c. - bestemmingsfondsen	6.679	7.070
totaal reserves en fondsen	11.641	11.679
6. voorzieningen	31	31
7. langlopende schulden	1.500	2.041
8. kortlopende schulden	650	932.349.30
totaal passiva	13.822	14.683

10. Jaarrekening 2015

10.2 Staat van baten en lasten 2015 (bedragen x €1.000)

baten	werkelijk 2015	begroot 2015	werkelijk 2014
1. baten uit eigen fondsenwerving	959	876	1.077
2. entreegelden	3.142	3.009	3.051
3. baten uit activiteiten	342	152	276
4. baten uit acties van derden	31	31	31
5. subsidies van overheden	273	276	281
6. baten uit beleggingen (rente)	6	5	12
7. overige baten	113	28	41
totaal baten	4.866	4.377	4.769

lasten	werkelijk 2015	begroot 2015	werkelijk 2014
<i>besteed aan doelstellingen:</i>			
8. voorlichting en educatie	4.298	4.286	4.221
<i>werving baten:</i>			
9. kosten eigen fondsenwerving	213	199	195
<i>beheer- en administratie:</i>			
10. kosten beheer en administratie	394	498	494
totaal lasten	4.905	4.983	4.910
resultaat voor bestemming	-38	-606	-141

bestemming van het resultaat (toevoegingen + /onttrekkingen -)	werkelijk 2015	begroot 2015	werkelijk 2014
mutaties bestemmingsfondsen en -reserv	-366	-574	-216
mutaties continuïteitsreserve	328	-32	75
totaal mutaties	-38	-606	-141

10. Jaarrekening 2015

10.3 Kasstroomoverzicht 2015 (bedragen x €1.000)

Het kasstroomoverzicht geeft weer welke geldstromen beschikbaar zijn gekomen en hoe we gebruik hebben gemaakt van deze geldmiddelen. Het kasstroomoverzicht over 2015 is opgesteld volgens de indirecte methode. Ontvangen en betaalde rente zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

Het saldo liquide middelen daalde in het jaar 2015 van € 1.037.000 naar een bedrag van € 981.000 (afgerond).

	31 december 2015	31 december 2014
saldo van baten en lasten (resultaat)	-38	-141
aanpassingen voor:		
- afschrijvingen op materiële vaste activa	887	914
- mutatie in voorzieningen		-340
verandering in werkkapitaal:		
- voorraden	23	-13
- vorderingen	-35	103
- kortlopende schulden	-283	-128
kasstroom uit operationele activiteiten (a)	554	395
investeringen in materiële vaste activa	-71	-432
kasstroom uit investeringsactiviteiten (b)	-71	-432
mutatie langlopende schulden	-541	-305
kasstroom uit financieringsactiviteiten (c)	-541	-305
mutatie liquide middelen (a + b + c)	-57	-342
Liquide middelen per 1 januari	1.037	1.379
Liquide middelen per 31 december	981	1.037
mutatie liquide middelen	-57	-342

10. Jaarrekening 2015

10.4 algemene toelichting

Statutaire naam, vestigingsadres en rechtsvorm

Dit jaarverslag omvat het financiële verslag van Stichting Texels Museum (STM). De stichting is notarieel opgericht op 1 januari 1957 en is gevestigd te Texel, Ruijslaan 92, 1796 AZ te De Koog.

Activiteiten

De activiteiten van Stichting Texels Museum betreffen het geven van voorlichting en informatie over het waddengebied en de Noordzee en over de natuur en cultuur op en rondom Texel. Stichting Texels Museum doet dit onder meer met behulp van een opvangcentrum waarin inheemse dieren die door ziekte, verwonding of verwezing, door directe of indirect menselijk handelen of nalaten tijdelijk niet zelfstandig in de vrije natuur kunnen overleven, tijdelijk op te vangen, te verzorgen en te revalideren. Andere activiteiten zijn het in stand houden, tentoonstellen en verder uitbouwen van collecties, objecten en het opbouwen van een informatiebank op bovengenoemd werkterrein die als basis kan dienen voor een verantwoorde en pakkende informatieverstrekking.

Continuïteit

Het resultaat over 2015 is negatief en ook voor 2016 is een negatief resultaat begroot. Wij verwachten echter dat de kasstroom over de komende boekjaren zich verder positief zal ontwikkelen als gevolg van de maatregelen die wij inmiddels hebben getroffen en plannen die we hebben gemaakt. De in de onderhavige jaarrekening gehanteerde grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn dan ook gebaseerd op de veronderstelling van continuïteit van de stichting.

Stelselwijzigingen

In 2015 hebben zich geen stelselwijzigingen voorgedaan.

Schattingen

Bij toepassen van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt de directie van Stichting Texels Museum zich verschillende oordelen en schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien inzicht noodzakelijk is, zijn de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningpost.

10. Jaarrekening 2015**10.5 waarderingsgrondslagen van activa en passiva****Algemeen**

De jaarrekening is opgesteld conform de 'Richtlijn 650 Fondsenwervende instellingen' zoals gepubliceerd onder verantwoordelijkheid van de Raad voor de Jaarverslaggeving. De jaarrekening is opgesteld in euro's en wordt vergeleken met de door de Raad van Toezicht vastgestelde begroting 2015 en de realisatie 2014.

Activa en passiva worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of tegen de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar.

Materiële vaste activa

Bedrijfsgebouwen en -terreinen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs plus bijkomende kosten of vervaardigingsprijs verminderd met de lineaire afschrijvingen gedurende de geschatte economische levensduur. Op terreinen wordt niet afgeschreven. Er wordt rekening gehouden met de bijzondere waardeverminderingen die op balansdatum worden verwacht. Overige vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs inclusief direct toerekenbare kosten, onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur, of lagere bedrijfswaarde. De vervaardigingsprijs bestaat uit de aanschaffingskosten van grond- en hulpstoffen en kosten die rechtstreeks toerekenbaar zijn aan de vervaardiging inclusief installatiekosten.

Indien voor te vervaardigen materiële vaste activa noodzakelijkerwijs een aanmerkelijke hoeveelheid tijd nodig is om deze gebruiksklaar te maken, worden de rentekosten opgenomen in de vervaardigingsprijs.

Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

Stichting Texels Museum beoordeelt op iedere balansdatum of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort. Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde.

De opbrengstwaarde is bepaald met behulp van de actieve markt. Wanneer de boekwaarde van een actief hoger is dan de geschatte toekomstige kasstroom wordt een bedrag voor bijzondere waardevermindering ten laste van het resultaat geboekt voor het verschil tussen de boekwaarde en de reële waarde van het actief.

10. Jaarrekening 2015

Indien wordt vastgesteld dat een bijzondere waardevermindering die in het verleden verantwoord is, niet meer bestaat of is afgenomen, wordt de toegenomen boekwaarde van de desbetreffende activa niet hoger gesteld dan de boekwaarde die bepaald zou zijn indien geen bijzondere waardevermindering voor het actief zou zijn verantwoord.

Vorraden

De voorraden zijn gewaardeerd tegen kostprijs op verkrijgingsprijzen of lagere opbrengstwaarde. Bij de bepaling van de opbrengstwaarde wordt rekening gehouden met de incourantheid van de voorraden. De voorraden zijn noodzakelijk voor de bedrijfsvoering.

Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en direct opeisbare deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Reserves en fondsen

Het eigen vermogen van Stichting Texels Museum is ingedeeld in reserves en fondsen.

Continuïteitsreserve

Een continuïteitsreserve wordt gevormd voor de dekking van risico's op korte termijn en om zeker te stellen dat de fondsenwervende instelling ook in de toekomst aan haar verplichtingen kan voldoen. Conform de richtlijn van de commissie Herkströter hanteert de directie hiervoor een bovengrens van 1,5 maal de jaarkosten van de werkorganisatie. De ondergrens wordt gesteld op 0,5 maal de jaarkosten. De continuïteitsreserve wordt gemuteerd met overschotten c.q. tekorten uit de exploitatie, na aftrek van subsidiebestedingen en donaties aan de voorzieningen.

Bestemmingsreserves

De directie van Stichting Texels Museum heeft een aantal bestemmingsreserves afgezonderd voor een specifiek doel.

Bestemmingsfondsen

Door derden is aan een deel van de middelen een specifieke besteding gegeven.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum

10. Jaarrekening 2015

af te wikkelen. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, tenzij anders vermeld. Wanneer de verwachting is dat een derde de verplichtingen vergoedt, en wanneer het waarschijnlijk is dat deze vergoeding zal worden ontvangen bij de afwikkeling van de verplichting, dan wordt deze vergoeding als een actief in de balans opgenomen.

Voorziening jubileumuitkeringen

De voorziening jubileumuitkeringen wordt opgenomen voor verwachte lasten gedurende het dienstverband. Deze wordt gewaardeerd tegen de contante waarde van de toekomstige jubileumgratificaties. Aan de hand van de datum van indiensttreding, salaris(stijgingen) en de blijfkans is het bedrag voor deze voorziening bepaald. Als disconteringsvoet wordt de gemiddelde rente van onze langlopende leningen gehanteerd (in 2015: 5%).

Overige voorzieningen

Overige voorzieningen worden opgenomen tegen nominale waarde.

Schulden

Schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Transactiekosten die direct zijn toe te rekenen aan de verwerving van de schulden worden in de waardering bij eerste verwerking opgenomen. Schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Het verschil tussen de bepaalde boekwaarde en de uiteindelijke aflossingswaarde wordt samen met de verschuldigde rentevergoeding zodanig bepaald dat de effectieve rente gedurende de looptijd van de schulden in de staat van baten en lasten wordt verwerkt.

10. Jaarrekening 2101**10.6 grondslagen voor bepaling van het resultaat****Algemeen**

Ontvangsten en uitgaven worden in de staat van baten en lasten toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. Bij de toerekening wordt een bestendige gedragslijn gevolgd. Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen baten en lasten over het jaar. De resultaten op transacties worden verantwoord in het jaar waarin zij zijn gerealiseerd; verliezen moeten gerealiseerd worden zodra zij voorzienbaar zijn.

Nalatenschappen

De opbrengsten van nalatenschappen worden verantwoord in het boekjaar waarin de omvang van deze baten betrouwbaar kan worden vastgesteld. Voorlopige uitbetalingen in de vorm van voorschotten worden in het boekjaar waarin ze worden ontvangen verantwoord als 'baten uit nalatenschappen', voor zover deze niet reeds in een voorgaand boekjaar zijn verantwoord. Verkrijgingen belast met vruchtgebruik worden alleen in de toelichting vermeld. Zij worden pas in de staat van baten en lasten verantwoord bij het einde van het vruchtgebruik of bij eerdere verkoop van het blote eigendom.

Baten uit gezamenlijke acties

De baten uit gezamenlijke acties worden verantwoord in het jaar waarin de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld, met dien verstande dat ontvangen voorschotten worden verantwoord in het jaar waarin ze zijn ontvangen.

Overheidssubsidies

Exploitatiesubsidies worden als baten verantwoord in de staat van baten en lasten in het jaar waarin de gesubsidieerde kosten zijn gemaakt of opbrengsten zijn gederfd, of wanneer een gesubsidieerd exploitatietekort zich heeft voorgedaan. De baten worden verantwoord als het waarschijnlijk is dat deze worden ontvangen en Stichting Texels Museum de condities voor ontvangst kan aantonen.

Projectbijdragen en giften worden verantwoord in het jaar waarin de toezegging heeft plaatsgevonden. Overheidssubsidies in contanten worden verantwoord na toekenning. Ontvangen projectbijdragen en giften die nog niet besteed zijn aan het doel, worden via resultaatbestemming in de balans opgenomen onder een bestemmingsreserve. Een overheidssubsidie wordt verantwoord na besteding.

Giften in natura

Stichting Texels Museum heeft in het verslagjaar de volgende gift in natura ontvangen:

- Gebruik van administratieve software Unit 4 multivers (waarde ongeveer € 3.000).

Deze gift van een zaak in natura wordt gewaardeerd tegen de reële waarde in Nederland. Giften bestaande uit diensten worden in het algemeen niet financieel verantwoord, tenzij dit op geld waardeerbare diensten van bedrijven betreft.

10. Jaarrekening 2015

De niet-financiële bijdrage die door vrijwilligers wordt geleverd, wordt niet in de staat van baten en lasten verantwoord.

Afschrijvingen op materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden vanaf het moment van ingebruikneming afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief. Over terreinen en vastgoedbeleggingen wordt niet afgeschreven. Indien een schattingswijziging plaatsvindt van de economische levensduur, worden de toekomstige afschrijvingen aangepast. Boekwinsten en -verliezen bij verkoop van materiële vaste activa zijn verwerkt in de afschrijvingen.

Personeelsbeloningen

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de staat van baten en lasten voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers. De pensioenregelingen zijn verwerkt volgens de verplichtingenbenadering. De over het verslagjaar verschuldigde premie wordt als last verantwoord.

Financiële baten en lasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de betreffende activa en passiva. Bij de verwerking van de rentelasten wordt rekening gehouden met de verantwoorde transactiekosten op de ontvangen leningen.

10. Jaarrekening 2015

10.7 Toelichting op de balans (bedragen x €1.000)

1. materiële vaste activa	aanschafwaarde 31-12-2014	cum. afschr. 31-12-2014
gebouwen en terreinen	12.525	-2.741
verbouwingen en installaties	1.537	-823
tentoonstellingen	6.061	-3.531
inventaris	1.221	-1.075
computerapparatuur	464	-410
	21.809	-8.581

	boekwaarde 31-12-2014	(des-)investeringen 2015
gebouwen en terreinen	9.784	2
verbouwingen en installaties	714	28
tentoonstellingen	2.530	20
inventaris	146	7
computerapparatuur	54	14
	13.228	71

	afschrijvingstermijn	afschrijvingen 2015	boekwaarde 31-12-2015
gebouwen en terreinen	40 jaar	-405	9.381
verbouwingen en installaties	5 jaar	-102	640
tentoonstellingen	10 jaar	-334	2.216
inventaris	5 jaar	-30	123
computerapparatuur	4 jaar	-16	51
		-887	12.412

	cum. aanschafwaarde	cum. afschrijvingen	boekwaarde 31-12-2015
gebouwen en terreinen	12.527	-3.146	9.380.779,21
verbouwingen en installaties	1.565	-925	640.265,03
tentoonstellingen	6.081	-3.865	2.216.376,38
inventaris	1.228	-1.105	123.145,43
computerapparatuur	478	-426	51.418,76
	21.879	-9.468	12.412

De investeringen (totaal €59.000) betreffen met name de vernieuwing van het restaurant van Ecomare, computerhardware, uitbreiding van de warmte-koude installatie, twee nieuwe films in de Ecomare-expositie en diverse kleinere investeringen.

2. voorraden	31 december 2015	31 december 2014
voorraad consumptieartikelen Ecomare	3	3
winkelvoorraad Ecomare	52	68
voorraad consumptieartikelen Kaap Skil	2	3
winkelvoorraad Kaap Skil	9	15
winkelvoorraad vuurtoren	5	5
totaal voorraden	71	94

Dit betreffen consumptie- en winkelartikelen voor de museumrestaurants en -winkels en zijn noodzakelijk voor de bedrijfsvoering.

10. Jaarrekening 2015

10.7 Toelichting op de balans (bedragen x €1.000)

3. vorderingen en overlopende activa	31 december 2015	31 december 2014
diverse debiteuren	41	37
subsidie debiteuren	166	108
te vorderen omzetbelasting	11	10
te ontvangen bedragen	53	73
voortbetaalde bedragen	58	58
vorderingen op personeel (fietsenplan)	9	9
overige vorderingen	20	29
totaal vorderingen	358	324

Uitgezonderd de post subsidiedebiteuren hebben alle vorderingen een looptijd van minder dan 1 jaar. Onder de post subsidiedebiteuren staat een bedrag dat in 2016 wordt ontvangen voor een in 2015 afgesloten project.

4. liquide middelen	31 december 2015	31 december 2014
kasgelden	30	25
bank- en spaarrekeningen	951	1.012
totaal liquide middelen	981	1.037

De liquide middelen staan op direct opvraagbare (spaar-)rekeningen bij diverse bankinstellingen.

10. Jaarrekening 2015

10.7 Toelichting op de balans (bedragen x €1.000)

5. reserves en fondsen

In plaats van over eigen vermogen spreken we in de jaarrekening van Stichting Texels Museum over reserves en fondsen. De reserves en fondsen mogen slechts worden aangewend in overeenstemming met de doelstelling waartoe ze in leven zijn geroepen.

5.a continuïteitsreserve	31 december 2015	31 december 2014
stand per 1 januari	652	577
onttrekking/toevoeging	328	75
stand per 31 december	980	652

De continuïteitsreserve is gevormd als buffer voor risico's die op de korte termijn kunnen optreden. Voor de continuïteitsreserve houdt STM een bovengrens aan van maximaal 1,5 maal de kosten van de werkorganisatie. De huidige grootte valt ruim binnen deze door de brancheorganisatie VFI gestelde grens.

5.b bestemmingsreserves

Het volgende overzicht geeft het verloop in het boekjaar van de bestemmingsreserves:

vernieuwing expositie Ecomare	2015	2014
stand per 1 januari	2.500	2.350
toevoeging	91	200
onttrekking	-50	-50
stand per 31 december	2.541	2.500

Deze reserve wordt gevormd voor vernieuwing van het buitenterreinen van Ecomare en de vernieuwing van de verschillende expositiezalen binnen Ecomare. In 2015 is een bedrag van €91.000 toegevoegd uit incidentele giften en nalatenschappen. Jaarlijks wordt een bedrag onttrokken aan de reserve ter dekking van de afschrijvingskosten van eerdere investeringen.

egalisatie onderhoudskosten	2015	2014
stand per 1 januari	277	130
toevoeging	117	147
stand per 31 december	394	277

Deze reserve is gevormd om de sterk schommelende kosten uit het meerjarenonderhoudsplan te egaliseren, zodat de jaarlijkse onderhoudskosten aan de gebouwen en installaties een gelijkmatiger beeld vertonen. In jaren dat er minder onderhoudskosten gemaakt worden (zoals in 2014 en 2015) wordt het overschot toegevoegd aan deze reserve.

walviszaal	2015	2014
stand per 1 januari	495	550
onttrekking	-55	-55
stand per 31 december	440	495

Eind 2012 is een dode potvis aangespoeld op de Razende Bol met daarin een behoorlijke hoeveelheid grijze amber. Deze grijze amber is verkocht in 2013. Met de opbrengsten is in 2014 een speciale welvistentoonstelling ingericht. Jaarlijks wordt een bedrag onttrokken aan de reserve ter dekking van de afschrijvingskosten van deze tentoonstelling.

10. Jaarrekening 2015

10.7 Toelichting op de balans (bedragen x €1.000)

bestemmingsreserve financiering activa	2015	2014
stand per 1 januari	685	800
onttrekking	-78	-115
stand per 31 december	607	685

Ten behoeve van de bedrijfsvoering en voor de realisatie van onze doelstelling wordt een reserve financiering van diverse activa aangehouden. Deze reserve is gevormd na de stelselwijziging per 1 januari 2008 uit de investeringsbijdragen uit voorgaande jaren. Jaarlijks wordt een bedrag onttrokken aan de reserve ter dekking van de afschrijving van het gesubsidieerde activum.

5.c bestemmingsfondsen

In het volgende overzicht staan de bestemmingsfondsen:

bestemmingsfonds 'Ecomare Bankgiro loterij'	2015	2014
Stand per 1 januari	480	540
Onttrekking	-60	-60
stand per 31 december	420	480

De bankgiroloterij heeft €600.000 beschikbaar gesteld voor de herinrichting van het buitenterrein/buitententoonstelling. Jaarlijks valt een bedrag vrij ter dekking van de afschrijvingskosten.

bestemmingsfonds 'Gouden Driehoek'	2015	2014
stand per 1 januari	5.636	5.873
onttrekking	-285	-237
stand per 31 december	5.351	5.636

De totale kosten voor het project 'De Gouden Driehoek' bedroegen €7.657.000 en is door een groot aantal subsidiegevers gefinancierd. Vanaf 2012 valt jaarlijks een bedrag vrij waarmee de afschrijvingen op de investeringen in de Gouden Driehoek worden gedekt.

bestemmingsfonds 'VOC maquette'	2015	2014
stand per 1 januari	23	24
onttrekking	-1	-1
stand per 31 december	22	23

In 2008 is een overeenkomst opgesteld tussen de stichting VOC fonds en het Maritiem en Juttersmuseum (tegenwoordig Kaap Skil) waarbij een bedrag van €30.000 beschikbaar is gesteld voor het klein onderhoud aan de VOC-maquette tot 31 december 2031. Vanaf 2009 onttrekken we jaarlijks €1.000 aan dit fonds om het klein onderhoud te bekostigen.

10. Jaarrekening 2015

10.7 Toelichting op de balans (bedragen x €1.000)

bestemmingsfonds 'Westelijke waddenpoort'	2015	2014
stand per 1 januari	912	955
onttrekking	-43	-43
stand per 31 december	869	912

Dit fonds is gevormd uit bijdragen voor het project 'Westelijke waddenpoort'. Met deze bijdragen zijn aanpassingen aan het buitenterrein bij Ecomare gerealiseerd, een observatorium gebouwd, een educatief pad aangelegd en een warmte-koudeopslag geïnstalleerd. Jaarlijks wordt €43.000 aan dit fonds onttrokken ter dekking van de afschrijvingskosten.

bestemmingsfonds 'Vissen rond Texel'	2015	2014
stand per 1 januari	19	21
onttrekking	-2	-2
stand per 31 december	17	19

Dit fonds is gevormd uit bijdragen voor de tentoonstelling 'Vissen rond Texel' in museum Kaap Skil. Jaarlijks wordt €2.000 onttrokken aan dit fonds ter dekking van de afschrijvingskosten.

6. voorzieningen	31 december 2015	31 december 2014
voorziening jubileumuitkeringen	31	31
totaal voorzieningen	31	31

Het betreft een voorziening voor jubileumgratificaties bij 12,5-jarig, 25-jarig en 40-jarig dienstverbanden waarop medewerkers volgens de Museum CAO recht hebben.

10. Jaarrekening 2015

10.7 Toelichting op de balans (bedragen x €1.000)

7. langlopende schulden	rente	31 december 2015	31 december 2014
stichting pensioenfonds Forbo	5,80%	27	41
stichting pensioenfonds Forbo	5,00%	14	27
Rabobank	4,20%	-	410
ASN bank	5,05%	1.426	1.519
ASN bank	5,16%	51	61
ASN bank (groenfonds)	4,16%	137	163
verstrekkingen boekjaar	-	-	-
totaal ultimo boekjaar		1.655	2.221
aflossingsverplichting leningen volgend jaar		-155	-180
totaal langlopende schulden		1.500	2.041

Beide leningen bij pensioenfonds Forbo zijn in 1991/1992 aangegaan voor de verbouw van het gebouw van Ecomare. In 2010 is een aantal nieuwe langlopende leningen afgesloten voor de financiering van het buitenterrein van Ecomare: € 500.000 bij de Rabobank en € 2.200.000 bij de ASN-bank.

Het restant af te lossen langlopende schulden bedraagt over vijf jaar: €975.000. Het kortlopende deel (korter dan een jaar) van €155.000 is als 'aflossingsverplichting leningen volgend jaar' opgenomen onder de kortlopende schulden. De rentepercentages van de langlopende schulden lopen uiteen van 4,2% tot 5,8%. De gemeente Texel heeft zich garant gesteld voor openstaande schulden tot een bedrag van € 41.000. Als zekerheid voor de hypothecaire lening van de Rabohypotheekbank N.V., oorspronkelijk groot € 320.000, en het rekening-courantkrediet van maximaal € 300.000 van de Coöperatieve Rabobank Noord-Holland Noord U.A. zijn de percelen Heemskerckstraat 11, Barentszstraat 13, Kogerstraat 1 en 3, allen op Texel, met hypotheek bezwaard. Als zekerheid voor een hypothecaire lening van de ASN-bank zijn de gebouwen van Ecomare, Ruijslaan 92, met hypotheek bezwaard. Bij de Rabobank is een kredietfaciliteit aanwezig tot maximaal € 300.000.

10. Jaarrekening 2015

10.7 Toelichting op de balans (bedragen x €1.000)

8. kortlopende schulden	31 december 2015	31 december 2014
diverse crediteuren	131	287
te betalen loonheffing	78	81
te betalen pensioenpremies	39	52
saldo verlofdagen medewerkers	62	82
reservering vakantiegeld	91	84
voortontvangen bijdragen	6	16
nog te betalen bedragen	81	140
renteschuld geldeningen	1	2
aflossingsverplichting leningen volgend jaar	155	180
overige schulden	4	8
totaal kortlopende schulden	650	932

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Meerjarige financiële verplichtingen: voor de grond waarop Ecomare staat en het duinpark is in 1973 een erfpachtcontract met Staatsbosbeheer afgesloten. Dit contract loopt tot 2042. De jaarlijkse te betalen canon bedroeg ultimo 2015 een bedrag van €1.750. Tot wederopzegging wordt het onderhoudcontract met de gemeente Texel voor de vuurtoren jaarlijks verlengd met een jaar. De huur bedraagt €27.806 per twaalf maanden en wordt jaarlijks geïndexeerd.

Voor gebruik van printers en kopieermachines is een meerjarig leasecontract afgesloten van ruim €16.000 per jaar.

10. Jaarrekening 2015

10.8 Toelichting op de baten en lasten (bedragen x €1.000)

	werkelijk 2015	begroot 2015	werkelijk 2014
baten uit eigen fondsenwerving			
1. donaties	274	300	304
2. anonieme giften	8	8	9
3. incidentele giften particulieren/bedrijven	78		75
4. sponsoring	13	7	5
5. nalatenschappen	13	-	104
subtotaal	386	315	498
6. omzet museumwinkels	427	417	409
7. kostprijs van deze omzet	-217	-222	-191
bruto winst museumwinkels	210	195	218
9. omzet museumrestaurants	543	555	551
10. kostprijs van deze omzet	-180	-189	-190
bruto winst museumrestaurants	363	366	361
totaal baten uit eigen fondsenwerving	959	876	1.077

donaties en sponsors

De opbrengsten van 'reguliere' donaties van adoptanten en vrienden van Ecomare liepen terug in 2015. Er was sprake van veel opzeggingen terwijl de nieuwe aanmeldingen achterbleven bij voorgaande jaren. Wel ontving Ecomare in 2015 twee grote (incidentele) giften en een drietal legaten. Hiermee kwam het totaal van donateurs en sponsors boven de begroting

entreegelden

Bij Ecomare kwamen in 2015 ruim 7.000 bezoekers meer dan in 2014. Bij Kaap Skil bleven de bezoekersaantallen helaas iets achter bij de begrote aantallen. De vuurtoren overtrof wederom het begrote aantal bezoekers in 2015. De gemiddelde entree-opbrengst lag bij Ecomare en Kaap Skil hoger dan begroot omdat een aantal kortingsregelingen (waaronder de combikaart) is afgeschaft.

	werkelijk 2015	begroot 2015	werkelijk 2014
aantal bezoekers Ecomare	270.637	265.000	263.469
aantal bezoekers Kaap Skil	58.511	60.000	60.809
aantal bezoekers Oudheidkamer Den Bur	6.498	6.000	5.772
aantal bezoekers Vuurtoren Texel	109.123	100.000	107.142
totaal	444.769	431.000	437.192

subsidies van overheden

Jaarlijkse ontvangt STM van de gemeente Texel een subsidie. In 2015 bedroeg deze €273.281.

baten uit acties van derden

Onder 'baten uit acties van derden' staan de bijdragen die Stichting Texels Museum van de Bankgiroloterij en van Natuurmonumenten ontvangt.

10. Jaarrekening 2015

10.8 Toelichting op de baten en lasten (bedragen x €1.000)

baten uit beleggingen (rente)

De ontvangen rente op de spaarrekeningen wordt verantwoord onder 'baten beleggingen'.

overige baten

Onder overige baten worden de bijdragen verantwoord die ontvangen zijn van Staatsbosbeheer (€ 34.000), Nationaal Park Duinen van Texel (€ 15.000) en de huuropbrengsten van de huurwoningen. Ook is een bedrag van € 49.000 aan teveel betaalde pensioenpremies uit voorgaande jaren vrijgevallen in 2015.

	werkelijk 2015	begroot 2015	werkelijk 2014
wervingskosten			
kosten eigen fondsenwerving	213	199	195
baten uit eigen fondsenwerving	959	876	1.077
wervingskosten/baten fondsenwerving	22%	23%	18%

Voor het werven van nieuwe donateurs en het behouden van bestaande donateurs worden wervingskosten gemaakt. De norm van het Centraal Bureau Fondsenwerving (CBF) bepaalt dat de totale kosten voor fondsenwerving uitgedrukt als percentage van de totale baten uit eigen fondsenwerving in een jaar, bekeken over een periode van drie achtereenvolgende jaren, gemiddeld niet meer mag bedragen dan 25% van de baten uit eigen fondsenwerving.

	werkelijk 2015	begroot 2015	werkelijk 2014
personeelskosten			
salarissen en sociale lasten	2.457	2.493	2.492
pensioenlasten	211	239	204
opleiding en ontwikkeling	20	21	44
diverse personeelskosten	63	50	130
reis- en verblijfskosten	4	6	4
totaal personeelskosten	2.754	2.809	2.874

Het gemiddeld aantal werknemers over 2015 bedroeg 57,5 FTE'n (begroot 57,1 FTE'n). Over 2014 bedroeg het gemiddelde 59,4 FTE'n.

10. Jaarrekening 2015

10.9 Bezoldiging directie 2015

De Raad van Toezicht van Stichting Texels Museum heeft het bezoldigingsbeleid, de hoogte van de directiebeloning en de hoogte van andere bezoldigingscomponenten vastgesteld. Het bezoldigingsbeleid wordt periodiek geactualiseerd. De laatste evaluatie was in 2014 tijdens de benoemingsprocedure voor een nieuwe directeur. Bij de bepaling van het bezoldigingsbeleid en de vaststelling van de beloning volgt de stichting de CAO van de Museumvereniging.

H.G. Wierenga	A.L. Schrama	J.N. Smallenbroek	P. Nieuwenhuizen
waarn. directeur	waarn. directeur	waarn. directeur	alg. directeur

dienstverband	H.G. Wierenga	A.L. Schrama	J.N. Smallenbroek	H. Nieuwenhuizen
aard	tijdelijk	tijdelijk	tijdelijk	bepaald
uren (voltijds werkweek)	36	36	29	36
parttime percentage	100%	100%	80%	100%
periode	1-1 t/m 31-1-2015 (een maand)	1-2 t/m 31-3-2015 (twee maanden)	1-2 t/m 31-3-2015 (twee maanden)	4 t/m 31 dec 2015 (negen maanden)

bezoldiging (in euro's)	H.G. Wierenga	A.L. Schrama	J.N. Smallenbroek	H. Nieuwenhuizen
bruto loon	9.812	6.722	6.907	52.119
vakantiegeld	4.589	517	548	927
eindejaarsuitkering	270	206	218	1.642
variabel jaarinkomen	-	-	-	-
totaal jaarinkomen	14.671	7.445	7.673	54.687

SV lasten (werkgeversdeel)	602	1.246	1.273	10.213
belastbare vergoedingen/bijtellings	-	-	-	-
pensioenlasten (werkgeversdeel)	-	812	956	7.465
overige beloningen op termijn	-	-	-	-
uitkeringen beëindiging dienstverband	-	-	-	-
vaste reiskostenvergoeding	-	-	-	1.080
vaste onkostenvergoeding	-	-	-	-
variabele reis- en onkostenvergoeding	-	-	-	69
totaal overige lasten en vergoedingen	602	2.058	2.229	18.827

totaal bezoldiging directie 2015	15.273	9.503	9.901	73.515
---	---------------	--------------	--------------	---------------

totaal bezoldiging directie 2015	108.192
---	----------------

totaal bezoldiging directie 2014	239.681
---	----------------

10. Jaarrekening 2015

10.10 Toelichting lastenverdeling naar bestemming (bedragen x €1.000)

De totale lasten van Stichting Texels Museum zijn verdeeld naar drie bestemmingen: 'doelstelling voorlichting en educatie', 'werving baten' en 'beheer en administratie'. Bij de toerekening van de lasten zijn de 'Aanbeveling kosten-toerekening beheer & administratie' (januari 2008) van de VFI gevolgd.

De kosten van eigen fondsenwerving gedeeld door de baten uit eigen fondsenwerving blijft met 22% onder de norm van 25% die het Centraal Bureau Fondsenwerving hiervoor heeft gesteld. De kosten van beheer en administratie blijven in 2015 op 8% van de totale lasten, waarmee deze kosten onder de eigen norm van 15% van de totale kosten blijven.

lasten	bestemming					
	voorlichting en educatie	werving baten	beheer en administratie	werkelijk 2015	begroot 2015	werkelijk 2014
publiciteit en communicatie	365	18	6	389	218	297
personeelskosten	2.284	131	339	2.754	2.809	2.874
huisvestingskosten	607	31	17	655	741	599
kantoor- en algemene kosten	107	7	15	128	135	107
rente	91			91	107	119
afschrijvingskosten	843	26	17	887	973	981
totaal lasten	4.298	213	394	4.905	4.983	4.977

11. Overige gegevens

Vaststelling

De Raad van Toezicht van Stichting Texels Museum heeft het jaarverslag en de jaarrekening 2015 vastgesteld op 17 juni 2016.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich geen gebeurtenissen na balansdatum voorgedaan die hier vermeld moeten worden.

Tel: +31 (0)229 25 97 00
Fax: +31 (0)229 25 97 99
west friesland@bdo.nl
www.bdo.nl

BDO Audit & Assurance B.V.
Postbus 2, 1620 AA Hoorn
Geert Scholtenlaan 12, 1687 CL Wognum
Nederland

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur en de Raad van Toezicht van Stichting Texels Museum

Verklaring over de jaarrekening 2015

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2015 van Stichting Texels Museum te De Koog gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit rapport opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Texels Museum op 31 december 2015 en van het resultaat over 2015 in overeenstemming met de in Nederland geldende Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 650 Organisaties zonder winststreven (RJ 650).

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2015;
2. Staat van baten en lasten over 2015; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Texels Museum zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de Raad van Toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met RJ 650. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

75

Stichting gevestigd te Dintshoven en ingeschreven in het handelsregister onder nummer 17171186.
BDO Audit & Assurance B.V. is lid van BDO International Ltd. een niet-licentiehouder naar Engels recht met beperkte aansprakelijkheid, en maakt deel uit van het wereldwijde netwerk van lidorganisaties die onder de naam "BDO" optreden.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Verklaring betreffende overige door wet- of regelgeving gestelde vereisten*Andere informatie*

Dit rapport omvat, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, andere informatie.

De andere informatie bestaat uit:

- het jaarverslag hoofdstuk 1 tot en met 9
- begroting 2016

Wij vermelden op basis van de verplichtingen onder de controlestandaarden dat we niets te rapporteren hebben met betrekking tot andere informatie.

Ons oordeel over de jaarrekening omvat niet de andere informatie en we brengen over de andere informatie geen controleoordeel of andere vorm van assurance conclusie tot uitdrukking. In het kader van onze controle van de jaarrekening is het, op basis van de controlestandaarden, onze verantwoordelijkheid om de andere informatie te lezen. Hierbij overwegen wij of een inconsistentie van materieel belang bestaat tussen de andere informatie en de jaarrekening. Hiertoe gebruiken wij de verkregen controle-informatie van de jaarrekeningcontrole en de tijdens de controle getrokken conclusies. Daarnaast gaan wij na of de andere informatie anderszins afwijkingen van materieel belang lijkt te bevatten. Als wij concluderen, gebaseerd op werkzaamheden die wij hebben uitgevoerd, dat deze andere informatie een afwijking van materieel belang bevat, zijn wij verplicht dit feit te rapporteren.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie.

Wognum, 27 juni 2016

BDO Audit & Assurance B.V.
namens deze,

w.g. H.C.J. Bot RA

12. Begroting 2016

(bedragen x €1.000)

baten	begroot 2016	begroot 2015
baten uit eigen fondsenwerving	864	876
entreegelden	3.097	3.009
activiteiten	151	152
baten uit acties van derden	31	31
subsidies van overheden	275	276
baten uit beleggingen (rente)	5	5
overige baten	28	28
totaal baten	4.451	4.377

lasten	begroot 2016	begroot 2015
<i>besteed aan doelstellingen</i>		
voorlichting en educatie	4.124	4.286
<i>werving baten</i>		
kosten eigen fondsenwerving	191	199
<i>beheer en administratie</i>		
kosten beheer en administratie	480	498
totaal lasten	4.795	4.983

resultaat	-344	-606
------------------	-------------	-------------

bestemming van het resultaat (toevoegingen + /onttrekkingen -)		
bestemmingsfondsen en -reserves	-546	-421
continuïteitsreserve	202	6
totaal bestemming resultaat	-344	-415

Stichting Texels Museum

Ruijslaan 92
1796 AZ De Koog, Texel
t 0222-317741
info@ecomare.nl